

II St #19
118/2

22-F-131

Ze živnostenského práva tiskového.

(Srovnání platného práva s osnovou nového zákona tiskového.)

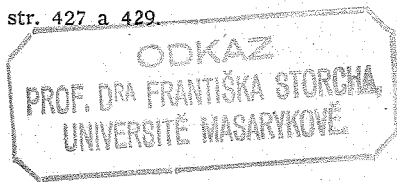
Napsal prof. dr. František Storch.

Vysvětlení zkratk: *Conc. Prot.* = Stenographisches Protokoll der Enquête über den Pressgesetzentwurf ... veranstaltet vom Journalisten- und Schriftstellerverein »Concordia«. Wien 1903. — *Nál. k. s.* = nálezný soud, citováno podle čísel sbírky (č. sb.): Plenarbeschlüsse und Entscheidungen des k. k. Kassationshofes vydávané od r. 1876 u Manze ve Vídni. — *Osn. vl.* = vládní osnova tiskového zákona podaná v sněm. posl. říšské rady 11. června 1902 (1386 der Beilagen zu den stenogr. Protokollen des Abgeordnetenhauses. — XVII. Session 1902, str. 1–21). — *Osn.* = *osn. subk.* = osnova subkomitétu zvoleného tiskovým výborem sněm. posl. (»Pressgesetzentwurf nach den Beschlüssen des Subkomités«). — *Osn. výb.* = osnova tiskového výboru sněm. posl. z r. 1905 (posud nedokončená). — *Pl. n.* = plenární nálezný. — *Ř. ž.* = živnostenský řád z 20. pros. 1859, pokud se týče, živnostenská novella z 15. břez. 1883. — *T. z.* = zákon o tisku ze 17. pros. 1862 č. 6 ř. z. z r. 1863. — *Tr. z.* = zákon trestní z 27. květn. r. 1852. — *Vl. mot.* = vládní motivy připojené k *osn. vl.*, str. 23–31. — *Z. t.* = t. z. — *Z. tr.* = tr. z. — *Z. ř.* = ř. ž.

A. Systém koncesní a systém volnosti při živnostech tiskových.

I. (*Doktrína a zákonodárství*). V doktríně jest jednomyslnost o tom, že není vážné příčiny, aby pro živnosti tiskové byla stanovena úchylnka od zásady volnosti živnostenské. Má sice úplně pravdu *Liszt* proti *Bernerovi*,¹⁾ že požadavek koncesse při živnostech

¹⁾ v. *Liszt*, Lehrbuch des österr. Pressrechts, Leipzig 1878, str. 93, pozn. 3. *Berner*, Lehrbuch des deutschen Pressrechtes, Leipzig 1876, str. 106. Podobné mínění jako *Berner* projevuje na př. také *Ingwer*, Die Pressreform... Wien 1902, str. 6. *W. Zucker*, Conc. Prot., str. 67, *Sládeček*, Tiskové právo, sv. II., Praha (1901?), str. 427 a 429.

1 4286

tiskových nikterak není v odporu s pojmem svobody tiskové. Ale na druhé straně sluší také uznati, že systém koncessní, jenž vyvinul se od 2. poloviny stol. 18. ze starého systému privilegií,³⁾ jest výplodem názoru nyní již překonaného, jenž pokládá jako tisk sám, tak i tiskové živnosti za obecně nebezpečné. Proti tomuto systému se také právem namítá, že orgány státní o koncessi rozhodující ani nemají způsobilosti, aby zkoumaly, zda někdo má ty vlastnosti, které poskytují záruky, že mu bez obavy lze svěřiti provozování této domněle nebezpečné živnosti.⁴⁾ Rovněž oprávněnou jest zajisté také námitka, že se tímto systémem odnímá příslušným živnostníkům vzpruha k pokroku a zdokonalení, personál pomocný pak že udržuje se v postavení, ve kterémž mu nekyne naděje na dosažení samostatnosti, že tedy, jak bylo důvodně řečeno,⁴⁾ tento systém jest nepřátelský snahám pokrokovým a sociálním.

Novější zákony daly proto výhost systému koncessnímu. Francouzský zák. tisk. z 29. července 1881 v čl. 1. prohlašuje výslovně i tiskařství i knihkupectví za volné.⁵⁾ Rovněž německý ř. ž. odstranil při u s e d l ý c h živnostech tiskových (*stehender Ge-

³⁾ *Lenz*, Die wissenschaftlichen Probleme der Pressrechtsreform, Ger. Ztg. 1905, str. 211, 212 velmi pěkně ukazuje, kterak knihtiskařství, s nímž z počátku vždy také bývalo spojeno knihkupectví, bylo sice původně počítáno ke svobodným uměním, záhy však bylo podrobováno zeměpanskému knižnímu regálu a vytvořeno ve výnosné právo výsočné. Z toho se vyvinula snaha zeměpána obmezovati počet knihtiskáren, některé pak z nich všemožně podporovati, zvláště také udílením privilegií proti patisku. Tak vzniklo mínění, že živnosti tiskařské potřebují zvláštní ochrany, k čemuž přispívalo i to, že university Pražská a Vídeňská dovedly sobě uhájiti práva, přijímati některé majetníky živností tiskových mezi immatrikulované členy fakulty artistické a tím je činiti účastnými privilegií universitních. Za Marie Terezie nahrazen byl tento systém privilejový systémem koncessním. — O souvislosti systému koncessního v právu živnostenském vůbec se systémem cechovním sr. *Berner*, l. c., str. 106, 107.

⁴⁾ Sr. *Jaques*, Abhandlungen zur Reform der Gesetzgebung, I. Pressgesetzgebung, Leipzig 1874, str. 43.

⁴⁾ *Austerlitz*, Pressfreiheit und Pressrecht. Eine Studie über den Pressgesetzentwurf. Wien 1902, str. 108.

⁵⁾ *Poittevin*, Traité de la presse... I., Paris 1902, str. 3 dd., 13 dd., 47 dd., *Fabreguettes*, Traité des délits politiques et des infractions par la parole, l'écriture et la presse, 2. vyd. Paris 1901, I., str. 113 od., *Garraud*, Zeitschrift für die ges. Str. R. W., I. (1881), str. 531, 532.

werbebetrieb*) systém koncessní, ukládaje živnostníku toliko povinnost oznámiti úřadu místnost, kde se živnost provozuje (§ 14 odst. 2. něm. ř. ž. z 21. června 1869, podobně i nynější znění z 26. července 1900), a jen živnostenské provozování kolportáže a plakátování čině závislým na povolení místního úřadu policejního (§ 43). Rakouské zákonodárství naproti tomu co do práva vyráběti tiskopisy, nakládati na ně a je odbývatí zachovává zásadně posud v platnosti systém koncessní.⁶⁾ Zákon tiskový odkazuje totiž v § 3 odst. 1. v této příčině k zákonům živnostenským. Tím jest míněn živnostenský řád z 20. prosince 1859, jenž v § 16 počítá k živnostem koncessním:

1. všechny živnosti, jež zabývají se tím, že mechanicky nebo chemicky rozmnožují výrobky literární a umělecké, anebo vedou obchod s těmito výrobky (knihtiskárny, měditiskárny, ocelotiskárny, dřevotiskárny, kamenotiskárny a t. d., potom knihkupectví, obchody s věcmi uměleckými a hudebninami);

2. půjčovny takovýchto výrobků a čítárny.

Živnostenská novella z 15. března 1883 neuchýlila se od těchto zásad přijavši toto ustanovení v podobě podstatně nezměněné ve svůj § 15 č. 1 a 2. Učinila tak, aniž činitelé zákonodární pouštěli se ve hlubší přemítání o tom, zdaž i situace r. 1883 byla táž jako r. 1859 a 1862. Byly totiž zatím vydány základní zákony státní z 21. prosince 1867, mezi nimiž i zákon o všeobecných právech státních občanů z 21. prosince 1867 č. 142 ř. z., jehož čl. 13 prohlásil, že není dovoleno na tisk ukládati cenzuru ani jej obmezovati systémem koncessním. Mínění, jež možná označiti za obecné, vykládá tato poslední slova, kteráž arci nevynikají jasností, tak, že týkají se vydávání časopisů (*Ullbrich*, *Steinbach*) anebo literární produkce vůbec (*Frühwald*, *Pražák*), a jen k tomu že se vztahuje zákaz systému koncessního. Tu a tam však setkáváme se i s výkladem, že zák. zák. st. zapovídá obmezovati systémem koncessním živnosti tiskové (*W. Zucker*, *Sládeček*), s kterýmžto zákazem by potom živn. novella z r. 1883

⁶⁾ Ž. ř. sice nejmenuje nakladatelství výslovně mezi živnostmi koncessními. Avšak z výjimek obsažených v § 3, odst. 2. a 4. t. z. vyplývá to a contr. nepochybně. Sr. *Pražák*, Rakouské právo ústavní 2. vyd., III., 1902, str. 128, č. 2.

svým § 15 č. 1 a 2 byla ve zjevném odporu.⁷⁾ Věc jest tak důležitá, že třeba se jí poněkud zevrubněji dotknouti.

Zůstaneme-li jen při výkladu grammatickém, musíme za nejspornější uznati mínění, kteréž vztahuje záповěď zákla. zákona st. k literární produkci vůbec, t. j. k vydávání neboli publikování tiskopisů. Neboť ve větě: »die Presse darf weder unter Censur gestellt, noch durch das Konzessionsystem beschränkt werden« slovo »tisk« (»die Presse«) nemůže v části druhé znamenati nic jiného než v první. V této první části však, kdež vyslovuje se zákaz censure, smysl jeho nelze obmezovati na tiskopisy periodické, poněvadž censura zasahovala tiskopisy jak periodické, tak neperiodické a zákaz její týká se zcela nepochybně tiskopisů obojího druhu. Živností tiskových censura arci dotýkala se také. Ale přece jen nepřimo. Byly totiž tyto živnosti již dávno v dobách censure podřízeny systému koncessnímu (sr. předch. pozn. 2), a jen koncesse, nikoli censura měla činiti s otázkou, komu a v jakém směru nebo rozsahu přísluší provozovati takovou živnost. Censura obmezovala přímo jen činnost směřující k vydání každého jednotlivého díla tiskového, tedy produkci literární. Jen nepřímým následkem toho bylo také obmezení živností samých, ježto se zakazovalo tisknouti nějaké dílo bez předchozího »imprimatur« úřadu censurního anebo s ním obchod věsti.

Praktickým jeví se arci zákaz zákla. zákona stát., pojmáme-li jej v tomto smyslu, jen co do vydávání tiskopisů periodických. Pokud totiž trvala censura, nebylo pro systém koncessní, jenž by obmezoval všelikou produkci literární, vůbec místa. Po zrušení censure pak nestal se u nás nikdy ani pokus o to, aby systém koncessní v tomto smyslu trvale byl zaveden.⁸⁾ Něco podobného

⁷⁾ Sr. *Frühwald*, Praktisches Handbuch für die strafgerichtliche Wirksamkeit der k. k. Bezirksgerichte in Übertretungsfällen, Wien 1874, str. 251, č. III., *Pražák*, I. c., str. 128, *Ullbrich*, Lehrbuch des österr. Verw. R., Wien 1904, str. 223, *Steinbach*, Conc. Prot., str. 71, *W. Zucker*, Conc. Prot., str. 68, *Sládeček*, I. c., II., str. 428. Ne dosti určitě vyjadřuje se *Lenz*, Ger. Ztg. 1905, č. 27, str. 213, pravě, že u nás byly zrušeny časopisecké kauce a časopi-secký kolek, »während das Verbot des Konzessionszwanges rück-sichtlich der nichtperiodischen Presse bisher unbeachtet blieb.« *Liszt* se této otázky nedotýká.

⁸⁾ Pokus o dočasné a i to jen částečné takové obmezení bylo by lze snad spatřovati v proklamaci knížete Windischgrätze vydané pro Vídeň 1. li-

nebylo zamýšleno ani tiskovým řádem z 27. května 1852, jehož § 5 i právo k »vydávání tiskopisů« podřizoval zákonům živnostenským, podobně jako § 2 odst. 1. vládní osn. k nynějšímu zákonu tiskovému, shodný jinak s § 3 odst. 1. tohoto poslednějšiho zákona. Neboť nejprve jest alespoň pochybné, zdaž dotčená slova i na tomto místě měla znamenati činnost literární, jak ovšem mínil výbor sněmovny poslanecké, který je z této příčiny z osnovy vypustil.⁹⁾ Mimo to však podřízení takové činnosti zákonům živnostenským, i kdyby skutečně bývalo zamýšleno, bylo by bez praktického účinku, poněvadž tyto zákony samy ani jí, byť i se dala po živnostensku, za živnostenskou ve svém smyslu nepokládají, ano ž. ř. z r. 1859, vyhl. pat. čl. V lit. c), ji ze své působnosti úplně vylučuje. Toliko v jediném směru byla výjimka, nikoli sice zákony živnostenskými, nýbrž právě dotčeným tisk. ř. z r. 1852, § 10 zavedená, totiž co do vydávání tiskopisů periodických, jež bylo vázáno zvláštním povolením, koncessí. Pokud tedy se týká produkce literární vůbec, zákonodárce z r. 1867 neměl prážádné příčiny, aby jí bral ve zvláštní ochranu před systémem koncessním, ba vzhledem k uvedené spojitosti historické sotva mohl si i jen přivésti na vědomí, že by tato činnost zvláštní takové ochrany potřebovala. Bylo-li tedy vůbec jen pomýšleno na produkci literární, mohlo se to týkati jen onoho jediného jejího odvětví, t. j. vydávání tiskopisů periodických. Pro to tu byl skutečný historický podklad v cit. § 10 tisk. ř. z r. 1852. Byl ovšem systém koncessní i v tomto směru zrušen zákonem tisk. z r. 1862, kterýž v § 10 nahradil požadavek koncesse při vydávání časopisů prostou povinností k předchozímu oznámení. Přece však hledíc k tomu, že systém koncessní byl v této příčině dříve v platnosti po plných deset let, jeho výslovná záповěď mohla se alespoň pokládati za žádoucí z příčin podobných, jako záповěď censure,

stopadu 1848, kdež nařizuje se v čl. 5.: »Die Presse bleibt vorläufig nach der Bestimmung des Punkt 4 der Proklamation vom 23. Oktober beschränkt und der Druck, Verlag und die Affigurierung von Plakaten, bildlichen Darstellungen und Flugschriften nur in so ferne gestattet, als hiezu die vorherige Bewilligung der Militärbehörde eingeholt und ertheilt sein wird...« (u *Lienbachera*, Historische Erläuterungen des Pressgesetzes, Wien 1863, str. 24). Avšak spíše jest tu činiti s částečným obnovením před tím již zrušené censure.

⁹⁾ Sr. *Lienbacher*, Historische Erläuterungen, str. 55—57.

kteříž v té době u nás také již nebylo, a to dokonce již od r. 1848. Konečně sluší také uznati, že v životě obecném užívá se zhusta slova »tisk« (»Presse«) v tom smyslu, jako »časopisectvo«, »žurnalistika«, což by rovněž vysvětlovalo, že zákonodárci též význam tohoto slova i při záповědi systému koncessního tanul na mysli.

Než ani výklad vybočující za meze spojitosti ryze grammatiké nelze jen tak zholo odmítati. Potřeba, zabezpečiti produkci literární proti systému koncessnímu, v době vydání základních zákonů státních, jak viděti z předcházejícího nástinu, nebyla vlastně prakticky zvláště naléhavá. Systém koncessní má v první řadě důležitost pro živnosti tiskové. Pro ně byl od dávných dob v platnosti vedle censury a zůstal v platnosti i po jejím zrušení, zejména také v době, kdy byly vydány základní zákony státní. Tehdejší činitelé zákonodárci nemohli nevědět, že heslu »svobody tiskové«, jež těmito zákony měla býti zabezpečena, skoro napořád bylo tehda rozuměno i ve smyslu svobody živností tiskových, a že zmíněné heslo v tom smyslu bylo prohlášeno a částečně i prakticky provedeno zejména v četných německých zákonech ústavních a tiskových let osmačtyřicátých. Již na př. čl. 4 »základních práv německých« z 21. pros. 1848 jmenuje cenzuru, koncesse a vedle toho výslovně obmezení tiskáren a knihkupectví jakožto »předstízná opatření«, jimiž »volnost tisková za žádných okolností a žádným způsobem . . . nesmí býti obmezována,« s čímž skoro do slova se srovnává čl. 24 pruské ústavy z 5. pros. 1848.¹⁰⁾ Ještě zřejměji vyjadřuje to t. z. saský z 18. listop. 1848, kterýž v § 1 praví, »es bestehe völlige Freiheit der Presse ohne irgend eine Beschränkung durch Konzessionen, Kautionen, Stempelauflagen oder Postverbote, und sei daher Jedermann berechtigt, ohne Einholung obrigkeitlicher Erlaubnis Presserzeugnisse herzustellen und zu veröffentlichen.«¹¹⁾ Tu všude míněn jest systém koncessní v nejširším smyslu, a to i vzhledem k živnostem tiskovým. Poněvadž theoretické názory, jež došly u nás vtělení v základních zákonech státních, byly podobné, jako ty, na nichž zakládají se ustanovení dotčených

¹⁰⁾ U *Bernera*, I. c., str. 61 a 92.

¹¹⁾ U *téhož*, I. c., str. 119 a 120.

zákonů německých, má do sebe dosti pravděpodobnosti domněnka, že oněmi slovy zákona totéž bylo zamýšleno u nás, co tam.

II. (*Stanovisko osnovy*). Ve směru uvolnění živností tiskových osnova — nehledíc ke kolportáži — nepřináší podstatného zlepšení, trvající zásadně při systému koncessním. Její § 11 (osn. vl. § 12) odst. 1. opakuje prostě zásadu stanovenou v nynějším § 3 odst. 1. s obmezením, jež arci rozumí se samo sebou, že totiž »předpisy zákonů živnostenských o právu vyráběti tiskopisy, nakládati na ně a je odbyvati trvají v platnosti potud, pokud v tomto zákoně tiskovém není ustanovení zvláštních.« Vlád. mot. pokládaly za potřebné odůvodniti toto, dojista nyní již zastaralé stanovisko jen v příčině knihkupectví, t. j. »po živnostensku provozovaného odbytu tiskopisů neperiodických«, — odbyt periodických jest podle osn. úplně volný — jakoby v příčině ostatních živností tiskových věc byla samozřejmá. K odůvodnění toho praví se na str. 24: »Es entspricht dieser Vorgang auch (? před tímto »auch« se žádný jiný důvod neuvádí!) den Wünschen der beteiligten Kreise. Die Regierung hielt es angesichts der Thatsache, dass der Buchhandel bei uns noch vielfach mit Schwierigkeiten zu kämpfen hat, für bedenklich, ihn einer so einschneidenden, in ihren Folgen nicht mit Sicherheit abzuschätzenden Umgestaltung auszusetzen, wie sie die unvermittelte Freiebung dieses Handels nothwendig mit sich bringen würde...« První z těchto důvodů jest takový, že by jím bylo lze ospravedlniti každé privilegium, a nemá proto žádné váhy. Ostatní tam uvedené důvody pak neobstojí ani před námitkami nahoře vytčenými ani před zkušeností, která nikterak nenasvědčuje prospěšnosti posavadního systému koncessního. Alespoň velkolepý rozkvět živností tiskových v Německu, jež ani nepřipouští nijakého srovnání s poměry našimi, byť i se vysvětloval zároveň četnými příčinami jinými, vydává svědectví velmi výmluvné ve prospěch systému volnosti.¹⁾ Že pak vládním motivům ani se nevidělo zmíniti se také o významu, jaký přičítají zásadě prohlášené v článku 13 zákl. z. st., při celkové jejich malomluvnosti arci nepřekvapuje.

¹⁾ Sr. statistická data, jež o tom podává *Ingwer*, I. c., str. 9. a 10. a k tomu *Steinbach*, Conc. Prot., str. 70 a 71, kterýž arci právem odporuje tvrzení příliš jednostrannému, jako by zmíněný rozkvět v Německu měl příčinu právě jen ve zrušení systému koncessního při živnostech tiskových.

Podle toho mají pro živnosti tiskové i na dále zůstati v platnosti nejen ta ustanovení zákonů živnostenských, jež týkají se živností koncessních vůbec, nýbrž i ta ustanovení přísnější, jež vztahují se k živnostem tiskovým zvláště, vydávající svědectví o nedůvěře, jakou zákonodárce chová k tomuto odvětví živnostenskému, i o tom, že neustává spatřovati v něm pramen obecné nebezpečnosti.

Ze zvláštních těchto ustanovení budtež vytčena tato:

1. Podmínkou osobní způsobilosti k samostatnému provozování jakékoli živnosti jest svéprávnost (§ 2 ž. ř.), mimo níž při živnostech koncessních vyhledává se ještě »spolehlivosti vzhledem ku příslušné živnosti« (§ 23, odst. 1. ž. ř.). Při živnostech však jmenovaných v § 15 č. 1 a 2 třeba, aby žadatel nad to ještě prokázal »zvláštní způsobilost« (§ 23 odst. 1. ž. ř. a nař. min. obch. vyd. ve sroz. s min. spr. 17. září 1883 č. 151 ř. z.).

2. Kdežto koncessi udělovati přísluší vůbec politickým úřadům okresním (§ 141 ž. ř.), vyhrazeno jest toto právo — vyjmajíc obmezená povolení ku prodeji knih školních a modlitebních (§ 21) — pro místa, kde má své sídlo politický úřad okresní, politickým úřadům zemským, pro ostatní pak ministerstvu vnitra (§§ 142 a 143 ž. ř.).

3. Co do místa provozování stanoví důležité obmezení § 21 odst. 1. ž. ř. pro živnosti jmenované v § 15 odst. 1. ž. ř., kteréžto smějí z pravidla býti zřizovány jen v místech, kde jest politický úřad okresní nebo zeměpanský úřad policejní. Výjimku dopouští § 21 odst. 2. jen při obchodu přestávajícím toliko na knihách školních a modlitebních, kalendářích a obrazech svatých, potom na tiskopisech pro účely obchodní, jako jsou návěští, ceníky a pod.

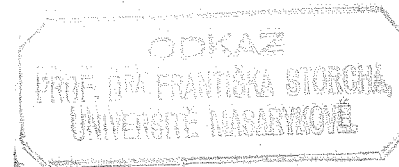
III. (Odnětí koncesse k živnosti tiskové podle platného práva.) Všeobecné zákony trestní a berní obsahují některé činy trestné, na něž jako zákonný trest (obyčejně vedlejší) ukládá se odnětí práva ku provozování nějaké živnosti. Pokud lze při tom mysliti na živnosti tiskové, náleží sem ze všeob. zák. tr. z r. 1852 jen několik málo přestupků, při kterých takový trest se vyskytuje, zejména přestupky §§ 321, 326, 329, 478. K tomu vztahuje se také všeobecné nařízení § 243 tr. z., podle kterého nemá obvi-

něnému nikterak býti dovolováno, aby se »za trvajících vyšetřování nebo před vyneseným rozsudkem živnosti vzdal.«¹⁾

Ze zákonů berních sluší sem zařaditi zejména trestní zákon o přestupcích důchodkových z 11. června 1835, jenž takový trest ukládá při deliktech vytčených v §§ 212, 214, 215, 242, 243, 264, 274, 275, 403. Všecka tato a podobná ustanovení zachována jsou v platnosti i vedle zákona tiskového, jehož § 3 odst. 6. to výslovně připomíná.

Mimo to však též § 3 odst. 6. také dovoluje, aby oprávnění živnostenské při živnostech tiskových vyjmenovaných v § 15 č. 1

¹⁾ Liszt, I. c., str. 112, pozn. 3. a Sládeček, I. c., II., str. 434 uvádějí ze všeob. z. tr. tyto §§ jakožto sem náležející: 242, 268, 326, 328, 329, 330, 362, 363, 366, 367, 369, 403—405, 406 dd., 438, 445, 467, 471 d., 478, 482 d. Ale nehledíc k §§ 242 a 268, kteréž obsahují ustanovení všeobecná, jsou mezi těmito §§ četné, které sem náležeti nemohou proto, že týkají se zcela určitých živností a to takových, jež nejsou živnostmi tiskovými. Mluví totiž: § 366 a 397 o »lékárníích a těch obchodních, kteří jsou řádně oprávněni k obchodu se zbožím jedovým« (sr. § 365); § 399 o »živnosti, která jest oprávněna ku prodeji syrového nebo nějakým způsobem připraveného nebo vyvařeného masa;« § 438 o »hrnčířích, klempířích nebo mistrech zámečnických, nebo kdož vůbec mimo to zřizují kamna;« § 445 o »kupcích a kramářích, kteří vedou obchod se střílným prachem nebo s jiným, v příčině ohně nebezpečným zbožím jmenovaným v § 336 lit. f);« § 469 o »zámečnických a pod., kteří zhotovují paklíče,« § 482 o »živnostních, kteří nabízejí ku obecné koupi zboží náležející k nezbytným potřebám denní výživy«. Podobně jest tomu v §§ 403, 405 a 406 nyní již zrušených zákonem o potravinách ze 16. ledna 1896. Jiné z těchto §§ jsou takové, že sotva lze sobě mysliti případ, kde by dotýčný přestupek ve skutečnosti mohl býti spáchán někým, kdož provozuje živnost tiskovou. To jsou §§ 362 a 363 jednající o »obchodních a kramářích, kteří mají řádnou místnost prodejní nebo krám, a neoprávněně prodávají jed«, a § 330, podle kteréhož dopouští se přestupku, kdo »zhotovuje veřejnou úřední pečeť bez příkazu úřadu, pro který náleží, nebo zhotovenou takovou pečeť někomu jinému vydá, než úřadu, který zhotovení nařídil.« Zbývají tedy z uvedených §§ jenom: 326 (»neoprávněné chování přístroje tiskacího nebo razícího«); 327 (»neoprávněné chování lisu tiskařského«); 329 (»neoprávněné zhotovování a užívání »puncí, kolků nebo modelů k nápodobení mincí«) a § 467 nyní již nahrazený zákonem o ochraně práva auktorského z 26. pros. 1895, kterýž však mezi tresty již nejmenuje ztráty živnosti. Za to sluší tu uvést § 321 (»Trest pro živnostníky, kteří přijímají tovaryše bez knížky cestovní«) a § 478 (jednající o »vetešnicích, podomnicích nebo těch, kdežkoli vedou živnost aneb obchod s věcmi již potřebovanými, odloženými nebo starými«), z nichžto první není obmezen na živnosti určitého druhu, druhý pak zahrnuje v sobě na př. antikváře, obchody s předměty uměleckými a pod.

ž. ř. bylo odňato z té příčiny, že živnostník byl odsouzen pro nějaký čin trestný, rozuměj takový, na nějž třeba zákon trestní ani neukládá podobného trestu. To však může se státi jen tenkrát:

a) když živnostník byl odsouzen pro trestný obsah tiskopisu, jež byl po živnostensku vyrobil, na něj nakládal, nebo jej rozšiřoval. Předpokládá se při tom, že buďsi byl odsouzen pro zločin, anebo že v období dvou let byl třikrát odsouzen pro přečin nebo přestupek a to buďsi podle obecného zákona trestního anebo pro zanedbání povinné péče a pozornosti;

b) když nebyl odsouzen pro obsah tiskopisu, nýbrž pro nějaký jiný čin zmíněný v § 6 (nyní 5) ž. ř., t. j.: nějaký zločin; přečin nebo přestupek spáchaný ze zjištěnosti nebo proti veřejné mravopočestnosti; přečin naznačený v § 486 tr. z.; podloudnictví; těžký přestupek důchodkový. Podmínkou jest tu, že podle způsobu živnosti a podle povahy spáchaného činu trestného za daných okolností od dalšího provozování živnosti jest se obávati nadužívání.

Na odnětí živnostenského oprávnění může v případech odstavce a) naléztí jedině soud a to vůbec jen na rok; pro vždy však tenkrát, když podmínky v onom odstavci vytčené nastaly u živnostníka, kterému byla živnostenská koncesse již jednou na čas odňata (§ 3 odst. 7.). V případech vyznačených v odstavci b) může býti nalezeno na odnětí živnostenského oprávnění úřadem živnostenským a to jak na určitou dobu, tak navždy, avšak jen do tří měsíců potom, co nález, který jest podmínkou odnětí, nabyl právní moci (§ 3 odst. 8.).²⁾

Ke ztrátě živnosti, pokud má nastáti při odsouzení pro čin trestný, lze hleděti s dvojího stanoviska. Jednak jest to rubem systému koncessního. Úřad, který koncessi živnostenskou uděluje, může ji zase odníti, jestliže nastaly takové okolnosti, pro které ponechání živnosti v rukách posavadních jeví se býti na pová-

²⁾ O otázce, po vydání živnostenské novelly z r. 1883 vzhledem k jejímu § 5 sporné, zda ke ztrátě živnosti vztahují se ustanovení § 6 odst. 4 trestní novelly z 15. listopadu 1867 obmezující trvání následků odsouzení na dobu 10, 5 nebo 3 let, sr. *Mayrhofer-Grünenbüchel*, Jur. Bl. 1886, č. 19 a 20; *Hoffmeister*, Jur. Bl. 1899, č. 6; *Heilingner*, Oesterr. Gewerberecht I, 1894, str. 224 a III., 1895, str. 1 a v Archiv für öffentliches Recht X., str. 593 dd.; *Sládeček*, I. c., II., str. 436 a 437, zvláště pozn. 2.

ženou. Lze-li odsouzení pro čin trestný pokládati v případě konkrétním za takovou okolnost, sluší i ztrátu koncesse uznati za odůvodněnou. Tato ztráta může však také míti povahu trestu po rozumu zákona trestního, kterýžto trest může proto býti ukládán jen soudem trestním. Theoreticky arci tresty tohoto způsobu, zvláště kdyby jich mělo býti užíváno měrou rozsáhlejší, jsou nemálo na pováženou. Ztráta živnosti jest trestem příliš krutým, v účincích svých stěžej odhadnutelným. Trestem, který ničí hospodářskou existenci vinníkovu a činí mu nemožným, aby zjednával sobě výživu způsobem právně nezávadným. To vše má nabádáti zákonodárce k největší opatrnosti a k nejsvědomitějšímu uvážení všech okolností, na kterých závisí rozhodnutí otázky, zda takový trest při některém určitém činu trestném možno pokládati za spravedlivý a vzhledem k obecnému prospěchu za nezbytný. I co do živností tiskových lze proto odnětí živnosti uznati vůbec za ospravedlněné v celku jen ve smyslu prvním, t. j. jakožto administrativní odnětí koncesse živnostenské, pro kteréž arci jest místo jen v zákonodárství, které živnosti tiskové řadí k živnostem koncessním.

Ustanovení rakouského zákona tiskového nahoře uvedená připouštějí odnětí živnosti tiskové v obojím zmíněném smyslu. Pokud se týká odnětí administrativního, t. j. toho odnětí, kteréž jest možné jen při systému koncessním, obsažena jest v nich potud výhoda pro tisk, že se jimi živnosti tiskové vyjmají ze všeobecného předpisu § 138 lit. c) ž. ř., podle kteréhož úřad živnostenský může odníti oprávnění živnostenské, »když živnostník po opěté písemné výstraze dopustí se činů, které jsou na újmu spolehlivosti zákonem vyhledávané.« Že toto všeobecné pravidlo nemá platnosti při živnostech tiskových, naznačují zřejmě slova § 3, odst. 6. z. t.: »jenom tenkrát.« Tuto výhodu však zákon hojně vyvážil tím, že zároveň pro tisk ustanovil »privilegium odiosum«, pokud se týká soudního odnětí živnosti. Z. tr. obsahuje v § 30 zcela rozumné ustanovení, že soud nemá sám připojovati k rozsudku odsuzujícímu někoho pro zločin výrok o ztrátě živnosti, nýbrž má rozhodnutí o tom zůstaviti úřadu živnostenskému. (Výjimku z toho zavedl v novější době § 21 odst. 2. zákona o porušování potravin ze 16. ledna 1896.) Důvod toho velmi případně vystihuje *Lienbacher* ukazuje k tomu, »dass zur richtigen Beurtheilung der Gefahr, welche aus einem Gewerbebetriebe der öffentlichen Sicher-

heit droht, nicht bloss die dem Strafrichter allerdings eigene Kenntnis der subjektiven Gefährlichkeit eines Gewerbetreibenden, sondern auch die genauere Kenntnis des Gewerbes selbst, der durch dieses gebotenen Gelegenheit zu strafbaren Handlungen und der ihre Gefahr mehr oder weniger leicht paralysirenden Vorsichtsmassregeln gehöre.³⁾ Za podmínek § 3 odst. 6. lit. a) z. t. dáno jest však i soudu trestnímu právo, aby při odsouzení pro čin trestný vyslovil i ztrátu tiskové živnosti. Soud trestní při tomto rozhodování nemůže se řídití úvahami podobnými, jako úřad správní, ba zákon mu toho ani neukládá. Soud bude i při tom spíše hleděti k okolnostem, na kterých záleží určení viny a trestuhodnosti pachatelovy. Odnětí koncesse nabývá tu povahy trestu vedlejšího, zostrujícího, trest hlavní zákonem na čin trestný ustanovený. V tom jest obsaženo ničím neodůvodněné a velmi citelné všeobecné zostrění trestů stanovených zákonem trestním, jež může nastati při činech trestných spáchaných obsahem tiskopisu (a při přestupku zanedbání povinné péče).⁴⁾

IV. (*Odnětí koncesse tiskové podle osnovy*) Pro právo německé již živnost. ř. z 21. června 1869, jehož § 1 prohlašuje zásadu svobody živnostenské, stanoví v § 143 odst. 1. pravidlo, že právo k provozování živnosti — kromě některých případů výjimečných (§ 15 odst. 2. a § 35) — nemůže býti odňato ani nálezem soudcovským ani správním. Výjimku, kterou tento zákon připustil, zachovav v platnosti ustanovení zákonodárství zemských určující odnětí práva k samostatnému provozování živnosti za trest při deliktech tiskem spáchaných (§ 143 odst. 3.)¹⁾ zrušil § 4 odst. 1. z. t. z r. 1874, kterýž nařizuje takto:

³⁾ *Lienbacher*, Historische Erläuterungen, str. 61, 62.

⁴⁾ Zostrění to může arci často býti jen formální, ježto by vinníkovi i beztak živnost byla odňata, nikoliv sice soudem, ale úřadem živnostenským. V celku lze však zajisté přisvědčiti *Sládečkovi* II., str. 434, kterýž nazývá citované ustanovení z. t. podstatným zhoršením pravidla obsaženého v § 30 z. tr.

¹⁾ Proti této výjimce důvodně připomíná *Faques*, Abhandlungen I., str. 45, »dass undurchführbare Gesetze stets werthlos sind, und dass es einem Schlag in's Wasser gleichkommt, ein solches Befugnis als selbständiges demjenigen entziehen zu wollen, der in jedem beliebigen Augenblick im Stande ist, es als ein nicht selbständiges unter fremden Namen weiter auszuüben.«

»Eine Entziehung der Befugnis zum selbständigen Betriebe irgend eines Pressgewerbes oder sonst zur Herausgabe und zum Vertriebe von Druckschriften kann weder im administrativen noch im richterlichen Wege stattfinden.«

Že by osnova byla se mohla povznést na podobnou výši, nebylo lze očekávati. Vadí tomu právě — systém koncessní, z něhož nedovedla nebo nechtěla se vymaniti. Jen malý krok ku předu odvážila se učiniti zrušivši soudcovské odnímání živnosti po rozumu nynějšího § 3 odst. 6. lit. a), třebaš — jak níže ukážeme — jinak co do věci podstatný obsah téhož odstavce přijala ve formě nikterak nezlepšené. Mluví totiž § 11 odst. 2. (osn. vl. § 12 odst. 2.) výlučně jen o příslušném právu úřadů živnostenských. Za to má zůstatí v platnosti:

1. Odnímání živnosti tiskové, jež nastává za trest při odsouzení pro některé činy trestné podle všeobecných zákonů trestních a berních. Osnova sice neopakuje výslovně příslušného ustanovení obsaženého v § 3 odst. 6. nynějšího z. t. To však věci nikterak nemění, poněvadž tu jde o ustanovení náležející do všeobecných zákonů trestních a berních a tam také skutečně obsažená, tedy o ustanovení, jež, pokud pro obor živností tiskových nebudou výslovně nebo mlčky zrušena, potrvají v platnosti, nechať zákony tiskové nebo živnostenské jich se dovolávají čili nic. Arciž bylo by žádoucí, kdyby zákonodárství naše co nejdříve se odhodlalo alespoň k zevrubné revisi, ne-li úplnému zrušení dotčených ustanovení; neboť důvody, pro které odnímání živnosti podle § 3 odst. 6. lit. a) z. t. jeví se býti zařízením zavržitelným, mají značnou měrou platnost i tu. Poněvadž však jde o otázku, jež týká se všech živností vůbec a nikoli jen živností tiskových, uznáváme milerádi, že v osnově zákona tiskového nebylo k tomu vhodného místa.

2. Právo úřadů správních odnětí živnost tiskovou (§ 11 odst. 2., osn. vl. § 12 odst. 2.). Osnova tu nečiní rozdíl, jež zachovává § 3 odst. 6. z. t. vzhledem k tomu, zda běží o čin trestný spáchaný obsahem tiskopisu (resp. zanedbáním povinné péče) či jinak. Jest sice dosti pravděpodobno, že bylo úmyslem osnovy nahraditi v § 11 odst. 2. jen posavadní § 3, odst. 6. lit. b) z. t., tak že by v případech, o kterých jedná nynější § 3 odst. 6. lit. a), vůbec se nedopouštělo živnost tiskovou odnímati. Poněvadž však cit. § osn. nečiní zmíněného rozdíl, jest patrné,

že zahrnuje v sobě jak případy vytčené v nynějším § 3 odst. 6. lit. a), tak lit. b), čině úchytku od práva posavadního jen v tom, že dává právo rozhodovati o ztrátě živnosti v obou případech úřadu správním (živnostenskému). Tím jest sice pro obor živností tiskových obnovena původní platnost § 30 z. tr., ale věcné zmírnění v tom ještě obsaženo není. Zejména není tím nikterak zúžen počet těch činů trestných, při kterých odsouzení živnostníkovy může vésti také ke ztrátě živnosti. Jenom potud osnova jeví se býti mírnější práva posud platného, že dává úřadu živnostenskému právo k odnětí živnosti jen, když odsouzení stalo se »pro zločin, pro přečin spáchaný ze ziskuchtivosti nebo proti veřejné mravnosti nebo pro právě takový přestupek, nebo pro přečin naznačený v § 486 z. tr.«, nikoli tedy také pro podloudnictví nebo pro těžký přestupek důchodkový (sr. a contr. § 3 odst. 6. lit. b) z. t. a § 5 ž. ř.).

Na druhé straně vyzírá však z toho naproti právu posavadnímu dvojnásobné zotřetí: naproti nynějšimu § 3, odst. 6. lit. a), že nevyhledává se, aby odsouzení pro přečiny nebo přestupky tam naznačené stalo se »tříkráté v době dvou let«, aniž aby činy ty byly spáchaný obsahem tiskopisu, jež živnostník (t. j. právě ten, o jehož potrestání jde), po živnostensku vyrobil nebo na něj nakládal nebo jej rozšiřoval; naproti témuž § lit. b) pak, že úřadu živnostenskému neukládá se při tom za povinnost, uvažovati, zda »podle způsobu živnosti a t. d. od dalšího vedení živnosti jest se obávati nadužívání«.

Pro žádné toto zotřetí nemůžeme se dobádati uspokojivého vysvětlení. Také vl. mot. žádných důvodů pro to nepodávají, tak že i možno pochybovati, zdaž původcové osnovy byli si vědomi dosahu tohoto, zdánlivě tak prostého a průhledného ustanovení. Zvláště nelze ani s dostatečným důrazem vytknouti, jak velice na pováženou jest navrhovaná úchytko od práva posavadního, záležející v tom, že nežádá se, aby úřad živnostenský rozhodující o ztrátě živnosti uvažoval zároveň momenty vytčené v nynějším § 3 odst. 6. lit. b) t. z. Jest patrné, že se tím nemálo rozšiřuje obor volného uvažování a zvyšuje moc dotčeného úřadu. Dvojnásobně pak na pováženou jeví se býti tato novota zvláště vzhledem k počtu a povaze činů trestných v cit. § osn. uvedených. Nelze si tu nepovšimnouti dvojí věci. Nejprve, že nepředpokládá se tu

nezbytně čin trestný spáchaný u provozování tiskové živnosti, nýbrž že může to býti i čin, který s živností není v jiné spojitosti, nežli že ten, kdo se ho dopustil, jest jejím majetníkem. Potom, že odnětí živnosti není tu trestem ukládaným za spáchaní činu trestného, nýbrž opatřením policejním, předstízným, kteréž má důvod svůj v domnělé, zákonodárcem předpokládané nebezpečnosti příslušných živností. Věc má se tu nejinak, než při odnímání živnosti, jež podle § 138, lit. a) ž. ř. vyslovuje úřad živnostenský, v kteréž příčině správní soud četnými nálezy prohlásil, že tu nejde o výron administrativní moci trestní podle § 150 ž. ř., nýbrž o »předstízně opatření policejní« proti nadužívání, k němuž by mohlo dáti podnět další provozování živnosti.²⁾

S tohoto stanoviska, theoreticky arci zavržitelného, vysvětluje se snadno, že zákon nechce provozování takovéto živnosti nebezpečné ponechati v ruce člověka, u něhož spáchaní činu trestného odůvodňuje obavu, že by mohl zle užiti důvěry jemu osvědčené. Ale tato obava není nezbytným následkem spáchaní jakéhokoli činu trestného. Rovněž ani spáchaní jednoho a téhož činu trestného nemusí býti důvodem podobné obavy při každé živnosti tiskové, ani vůbec za všech okolností. Jaký rozumný důvod bylo by lze uvéstí proto, aby na př. tiskař nebo knihkupec, který byl odsouzen pro nějaký zločin politický nebo pro zločin souboje nebo dvojnásobného manželství, nebo pro přestupek zapověděných her (přestupek proti veřejné mravopověstnosti!) a pod., byl zbavován svojí živností!

Dodatek v § 3, lit. b) nynějšiho z. t. ukládající úřadu živnostenskému, aby hleděl ke způsobu živnosti, k povaze spáchaného činu trestného a k daným okolnostem, jest tedy úplně odůvodněn

²⁾ Sr. na př. nálezy správního s. z 18. března 1885, 23. června 1886, 24. dubna 1896, 9. července 1897, 22. prosince 1899, sb. *Budwiňského* č. 2459, 3124, 9572, 10920, 13554. Namítá sice proti tomu *Hoffmeister*, Jur. Bl. 1899, str. 65, že úřad živnostenský nemá práva činiti takové opatření, kdykoli jest obávati se zmíněného nadužívání, nýbrž jen, když dotčený živnostník byl odsouzen rozsudkem soudu trestního, a že tedy sluší v tom shledávati následek odsouzení. Avšak tuto povahu lze přiznati takovému opatření nanejvýše jen formálně, poněvadž odsouzení trestní jest tu jen formální podmínkou, aby úřad odnětí živnosti mohl vysloviti; věcně však, t. j. hledíc k účelu jeho, nelze popírati, že má ráz policejně předstízný.

účelem tohoto ustanovení. Jakkoli smysl jeho v praxi dosti široce může býti vykládán, přece úřad živnostenský jest jím alespoň vázán, aby nález svůj odůvodnil, t. j. ty okolnosti v něm uvedl, pro které odnětí živnosti právě v tomto případě konkrétním lze uznati za ospravedlněné. Bez onoho dodatku však ono ustanovení znamená, že úřad správní jest ve svém rozhodování naprosto volným, odsouzení pro čin trestný pak že jest prostě jen formálnou podmínkou, aby ztrátu živnosti mohl vysloviti. V tomto způsobu však celé ustanovení stává se prakticky velmi nebezpečným, ježto se zbavuje právě toho obmezení, kteréž jediné je činí nesitelným. Zákon sám pak vybočuje tím daleko z těch mezí, které jsou vytčeny nesprávnou sice, ale zákonem přijatou myšlenkou o nebezpečnosti živností tiskových.

Že jsou to důslednosti velmi politování hodné, nelze sobě tajiti. Připouštíme sice, že snad by bylo lze pomýšleti i na jiný výklad onoho ustanovení osnovy, výklad, který by k těmto důslednostem nevedl. Snad bylo by možno zachytiti se síůvka »nur« v § 11 odst. 2. osn. a vyvozovati z něho, že osnova zamýšlí úchytku od povšechných předpisů práva živnostenského jen v tom směru, že chce obmeziti počet činů trestných, k nimž vztahuje se § 138, lit. a) a § 5 ž. ř., že však ostatní podmínky, za kterých odsouzení pro takový čin má úřadu živnostenskému dávatí právo k odnětí živnosti, chce zachovati v platnosti i při živnostech tiskových. Podle toho by potom i podle osnovy potrvála povinnost úřadu živnostenského zkoumati, zdaž okolnosti odůvodňují obavu, že při dalším provozování bude živnosti nadužíváno. Než obáváme se, že takovému výkladu byla by na značnou závadu ta okolnost, že nynější z. t., kterýž tuto podmínku výslovně stanoví, pro obor práva tiskového úplně vstoupil na místo dotčeného § ž. ř., kterýž proto pro zmíněný obor pozbyl platnosti. Jestliže tedy nyní na místo § 3 odst. 6. má nastoupiti § 11 odst. 2. osnovy, lze snad tvrditi, že v těch směrech, ve kterých cit. § 11 odst. 2. nemá ustanovení, docházejí znovu platnosti předpisy živnostenského řádu? Pochybujeme velmi, že by takový výklad osnovy bylo lze prostě tím ospravedlniti, že dotčená podmínka do ní pojata nebyla, a že sluší ji tedy doplniti z příslušných předpisů zákonů živnostenských.

Konečně má také zůstati osnovou nedotčeno ustanovení § 7 zák. z 5. května 1869, podle kterého zastavení působnosti čl. 13

zákl. zák. st. z 21. prosince 1867, č. 142 ř. z. má ten účinek, že úřad správní může »na čas zastaviti provozování živnosti, které rozmnožováním literárních a uměleckých výrobků nebo obchodem s nimi veřejný pořádek uvádějí v nebezpečnosti.«

V. (*Výjimky ze systému koncessního*). Srovnáváme-li ta ustanovení osnovy, jež mají povahu výjimek ze systému koncessního, s příslušnými předpisy platného práva, shledáváme toto:

1. V přirozené povaze věci založeno a dávnou zvyklostí ustáleno jest právo auktorovo, vydávati vlastním nákladem »spisy, jež byl sepsal buď sám nebo sice za spolupůsobení jiných, avšak podle samostatného, jím zdělaného plánu, a prodávati je na vlastní účet ve svém obydlí nebo v jiné výhradně k tomu určené místnosti« (§ 3 odst. 2.).¹⁾ Toto právo osnova zachovává v platnosti, zároveň je rozšiřujíc způsobem uznání hodným. Co do předmětu totiž nežádá, aby při dílech sepsaných »za spolupůsobení jiných« oprávněný byl samostatně zdělal plán díla, a vedle spisů jmenuje zároveň vyobrazení a hudebniny (osn. § 1 odst. 2., osn. výb. § 1 odst. 1.). Co do výběru místnosti pak, v níž má se díti prodej, osn. neukládá auktorovi vůbec nijakého obmezení (§ 10, osn. vl. § 11), žádajíc toliko, aby otevření takové místnosti oznámeno bylo »zeměpanskému úřadu bezpečnostnímu toho okresu, ve kterém tato místnost se nachází«. Jak platný zákon (§ 3 odst. 3.), tak osn. (§ 10) trestají opominutí tohoto oznámení za přestupek (z. t. 20—200 K, osn. 10—100 K).²⁾

Ani z. t. ani osn. nečiní rozdíl, zda vydávání díla vlastním nákladem děje se jen jednotlivě, či po živnostensku.

¹⁾ Starší předpisy, z nichž toto nařízení se vyvinulo, podávají *Liszt*, I. c., str. 98, 99 a *Sládeček*, II., str. 438.

²⁾ V *Manzově* a *Gellerově* vydání z. tr. vytištěno jest nesprávně v § 3 odst. 3. t. z. »Die Nichtbeachtung dieser Vorschriften« (podobně i české vydání *Rašínovo*, Rakouský zákon o tisku, v Praze 1901: »týchto předpisů« místo správného: »dieser Vorschrift«, jak má také se vzornou pečlivostí upravené vydání *Löfflerovo* (Studienausgabe Oesterreichischer Gesetze I., Das Strafrecht, Leipzig 1904, str. 249). Na onu nesprávnost upozorňuje *el* v *Právniku*, 1885, str. 640 a 681 pozn. **) Ono nesprávné textování vedlo by k výkladu, že i nešetření předpisů obsažených v § 3 odst. 2. t. z. jest tímto přestupkem, a netoliko opominutí oznámení nařízeného v § 3 odst. 3. Správný výklad dochází potvrzení i v § 10 osn. (§ 11 osn. vl.), kterýž jedná jen o povinnosti učiniti dotčené oznámení a jen zanedbání »tohoto předpisu« prohlašuje za přestupek.

2. Vydávání tiskopisu periodického, byť i dále se po živnostensku, nepokládá se za živnost tiskovou ve smyslu § 15 č. 1 ž. ř. (arg. čl. V. lit. p) vyhl. pat. k ž. ř.). Na rozdíl od § 10 tisk. ř. z r. 1852, nynější z. t. § 10 nečiní toto vydávání závislým na koncesi, nýbrž žádá toliko předchozího oznámení. Podle § 3 odst. 5. pak právo k vydávání tiskopisu periodického zavírá v sobě také právo na něj nakládati. Není pochyby, že to platí také, když nakládání děje se po živnostensku. Osnova podobného ustanovení neobsahuje. Poněvadž i podle osnovy zachovává se živnosti nakladatelské ráz živnosti koncessní (v. nahoře I. a II.), znamená toto mlčení ničím neodůvodněné zúžení posavadních mezí volnosti živnostenské.

3. Prodej tiskopisů periodických závisí u nás na zvláštním povolení, jež dává zemská vláda. Toto povolení (»licence«), jež nemá povahy koncesse ve smyslu ž. ř.,³⁾ dávalo se původně na odvolání (§ 3 odst. 5. t. z.), kdežto nyní může býti odvoláno jenom z příčin, pro které úřad může podle ž. ř. odníti právo ku provozování živnosti volné (§ 2 odst. 3. zák. z 9. července 1894, č. 161 ř. z.), a nemůže býti odepřeno tomu, kdož podle ustanovení ž. ř. jest oprávněn provozovati živnost volnou (§ 2 odst. 1. téh. z.). Dané povolení pak platí pro místnost úřadu oznámenou, ku provozování prodeje určenou a pro všechny tuzemské, úřadu oznámené periodické tiskopisy (§ 2 odst. 2. eod.). Poněvadž § 3 odst. 3. z. t. nečiní v tom směru nijakého rozdílu, licence může býti dána i pro tiskopisy cizozemské (vým. min. vn. z 24. dubna 1877, č. 1777).

Osnova, kteráž — nebudiž to nikterak řečeno k její haně — vůbec neskrblí svojí přízní k časopisectvu, dovoluje prodej periodických tiskopisů každému, kdo může volně spravovati svoje jmění (§ 1 odst. 3., osn. výb. § 1 odst. 2.), ukládajíc prodávající toliko

³⁾ Otázka o právní povaze tohoto povolení dříve sporná stala se nyní nepochybnou vzhledem k ustanovení § 2 odst. 1. a 3. zákona z 9. července 1894 dále v textu zmíněnému. Táž otázka však se posud naskytuje v příčině oprávnění naznačeného dále v textu pod č. 5, jemuž někteří (podobně jako dříve i oprávnění ku prodeji tiskopisů periodických) přičítají povahu koncesse ve smyslu ž. ř. (*Karminski*, Oesterr. Ztschft. für Verwaltung, 1885, č. 16 a 17), kdežto jiní to pokládají za povolení zvláštního druhu, »licenci«, o níž platí jen ustanovení práva tiskového. Tak *Rosenbaum*, Über den nicht buchhändlerischen Vertrieb von Presserzeugnissen, Wien 1888, str. 19—23 a *Ullbrich*, Oesterr. Verwaltungsrecht, str. 224 a 510.

povinnost oznámiti otevření místnosti určené k prodeji, jak uvedeno nahoře pod č. 1 (§ 10, osn. vl. § 11).

4. Beze všeho povolení lze u nás prodávati tiskopisy (periodické i neperiodické) pevnými nebo pohyblivými a u t o m a t y. To-liko třeba, aby zemská vláda schválila seznam tiskopisů, jež se mají prodávati (§ 3 odst. 1. zák. z 9. července 1894). Na automatu pak má seznam tiskopisů v něm obsažených a obecnstvu přístupných býti připevněn tak, aby jej bylo viděti (§ 3 odst. 2.). Osnova usnadňuje věc potud, že ukládá tomu, kde chce automat postaviti, toliko povinnost, aby to napřed oznámil zeměpanskému úřadu bezpečnostnímu dotčeného místa (§ 18 odst. 1., osn. vl. § 19). Pokud však jde o prodej tiskopisů neperiodických, nerozpakuje se právo posavadní zostriti ve prospěch živnostníků, kteří k obchodu s takovými výrobky jsou oprávněni, připojujíc toliko obmezení co do místního rozsahu tímž způsobem, jako ustanovuje § 15 (osn. vl. § 16) odst. 1. co do pouličního prodeje týchž tiskopisů (týž § odst. 2.). Tiskopisy periodické, které jsou vyloučeny z prodeje pouličního, zakazuje prodávati i automatem odst. 3. Odst. 4. konečně má ustanovení podobné nynějšímu § 3 odst. 2. zák. z 9. července 1894.

5. Platné právo ještě v jiném směru snaží se zmírniti některé příkroty systému koncessního a poskytnouti zároveň částečné náhrady za zakázanou u nás kolportáži. Týž § 3 odst. 5. t. z. dává totiž úřadům bezpečnostním příslušného místa právo, že mohou určitým osobám pro určitě vyznačený okršlek do odvolání povolití prodej knih školních, kalendářů, obrazů svatých, modliteb a modlitebních knih.⁴⁾ Osnova podobného ustanovení nemá, což dalo podnět k domněnce, že příčinou toho jest nedopatření.⁵⁾ Avšak sluší povážiti, že dotčené ustanovení našeho práva narazilo na odpor v doktríně, kteráž mu vytýká, že »kalendáře a obrazy svatých s textem a bez textu« za nynějších změněných poměrů, kde pro vzdělání lidu více působí četba časopisů a dobré literatury proustonárodní, již nezasluhují této zvláštní přízně zákonodárcovy,⁶⁾ a že

⁴⁾ Zcela nepřijatnou, jakkoliv účelu vyhovující interpretací rozšířil toto výjimečné ustanovení vým. min. vyuč. z 22. srpna 1871, č. 24609 (u *Manze* při § 3 z. t.) také na prodej biblí.

⁵⁾ *Austerlitz*, l. c., str. 107, pozn. *)

⁶⁾ *Sr. Liszt*, l. c., str. 101.

se tím děje nedůvodná újma řádným knihkupcům.⁷⁾ Jakkoliv myslíme, že ti, kdož zásadně prohlašují se pro volnost živností tiskových, neměli by vzpírat se zařízením, která jsou průlomem do systému koncessního, nemůžeme přece ubrániti se myšlence, že osnova chtěla dopřáti sluchu oněm námitkám a úmyslně a vědomě zavrhlá zařízením dojista života schopné a zasluhující spíše rozšíření než potlačení.

6. Další výjimka stanovena jest pro obchod s některými výrobky tiskovými, které mají sloužiti jenom potřebám živnosti a obchodu, neb života domácího a společenského jako jsou: školní sešity, cenníky, lístky gratulační (tyto, pokud je nelze pokládati za výrobky umělecké), oznamy o bytech nabízených k pronajetí, účetní blankety, rozvrhy hodin, psací sešity, kontokorenty, štítky na knihy a na psací sešity, archy k modelování a kolorování, snímáčí obrazy, předlohy k vyřezávání lupenkou, archy gratulační, tiskoviny pro advokáty, notáře a pod. Pokud se tento obchod neprovozuje živnostníky koncessovanými podle § 15 č. 1 ž. ř., ukládá se prodáváči jen povinnost oznámiti to podle nařízení §§ 11—13 ž. ř. platících pro živnosti volné. (Nař. min. obch. a min. spr. z 3. srpna 1890, č. 160 ř. z.). Osnova nemá podobného ustanovení. Poněvadž však citované min. nař. jest míněno jako výklad platných zákonů živnostenských, nepochybujeme, že má zůstatí v platnosti i podle osnovy. Tolikéž platí i o výnosu stát. min. z 27. dubna 1864, č. 7653 (sb. normalíí pro polit. službu správní č. 2892), podle kteréhož živnost fotografická náleží k živnostem volným.⁸⁾

7. Konečně jsou ještě některé výjimky z dob starších pocházející a nedotčené ani nynějšími zákony živnostenskými. Sem náleží právo knihařů, kteří nabyli živnostenského oprávnění prve ještě, než ř. ž. z r. 1859 vešel v život (před kterouž dobou knihařství bylo živností koncessní), a držitelů knihařských živností radikovaných nebo prodejných, míti na skladě a prodávati vázané knihy modlitební a školní, kalendáře a almanachy i bez nabyté koncesse

⁷⁾ Sr. *Liszt*, I. c. a *Sládeček*, I. c., II., str. 441.

⁸⁾ Otištěno také u *Lienbachera*, Praktische Erläuterungen des österr. Pressgesetzes, Wien 1868, str. 248, č. XX. Správně však rozhodlo min. vnitřní 9. února 1870, č. 1351 (v *Manzově* vydání ž. ř. při § 15 pozn. 8), že k rozmnožování fotografií tiskem vyhledává se koncesse.

resp. bez licence zmíněné v § 3 odst. 5. z. t. Toto právo zakládá se na ustanoveních knihkupeckého patentu z 18. března 1806 a vládních nařízeních z 20. února 1816 a 19. srpna 1818 resp. čl. VI. vyhláš. pat. k ž. ř. z r. 1859. Sr. nař. min. obch. ve srozum. s min. vnitřní z 20. března 1891, č. 47.834 (ve sbírce normalíí pro polit. službu správní č. 1345).⁹⁾ Podobně trvá pro majetníky koncesse knihařské, nabyté před zmíněnou dobou i právo, dotčené tiskopisy vydávati (§ 13 cit. knihkup. pat.), rovněž i právo obchodníků s věcmi uměleckými, vydávati tiskopisy, jež jako text připojují se k obrazům, mědirytinám a zeměpisným mapám, tak že tyto obrazy a t. d. jsou při tom věci hlavní a cennější, a s těmito tiskopisy obchod vésti (§ 14 téh. pat.).¹⁰⁾ Na témže patentu zakládá se konečně také a trvá posud v platnosti právo knihtiskařů prodávati po živnostensku tiskopisy, jež byli sami na vlastní účet rozmnožili. (Rozh. min. spr. ve srozum. s min. obch. z 19. ledna 1904, č. 491, *Věstník min. spr.* 1904, str. 90.) Osnova nedotýká se žádného z těchto oprávnění.

B. Odbyt tiskopisů.

I. (*Zákazy a omezení při některých způsobech odbytu tiskopisů*). Některé činnosti, jež mají povahu rozšiřování tiskopisů ve smyslu § 6 t. z., a některé souvislé s tím činnosti přípravné nebo pomocné jsou v právu našem buď naprosto zakázány anebo dovoleny jen za zvláštních podmínek. Podle našeho z. t. třeba rozeznávati:

1. Podomní obchod s tiskopisy zakázán jest naprosto (§ 23 odst. 1.).

2. Vyvolávati, rozdíletí a prodávati tiskopisy dovoluje se jen v místnostech řádně k tomu ustanovených (eod.)

3. Sbírati předplatitele neb upisovatele dovoluje se jen osobám, jež opatřeny jsou povolením od úřadu bezpečnosti k tomu konci zvláště vydaným (týž § 23 odst. 1.).

4. Vyvěšovati nebo přibíjeti tiskopisy na ulicích nebo jiných veřejných místech (t. z. plakátování) dovoleno jest jen se zvláštním povolením úřadů bezpečnostního (§ 23 odst. 2.).

⁹⁾ Otištěno také v *Manzově* vydání ž. ř. při § 21 pozn. 2.

¹⁰⁾ Sr. *Lienbacher*, Praktische Erläuterungen, str. 3—5 a *Liszt*, I. c., str. 102.

Zákazem vytčeným pod č. 1 a 2 postižena jest t. z. kolportáž, t. j. všeliký odbyt tiskopisů mimo pevné místnosti obchodní, zvláště t. z. odbyt pouliční, zahrnujíc v to i vyvolávání, nabízení a pod. (knihkupectví pochozí, »fliegender Buchhandel«). Bylo sice i se strany žurnalistické učiněno prohlášení velmi skeptické o výhodách, jež by žurnalistice mohly vzejíti z volné kolportáže.¹⁾ Rovněž nelze upříti, že nyní, kde na základě § 2 zák. z 9. července 1894 (sr. nahoře A. V. č. 3) alespoň ve velikých městech — a jinde pro vývoj kolportáže nedostává se přirozených podmínek — lze sobě koupiti noviny nejen v knihkupectvích a časopiseckých expedicích, nýbrž i v každé trafice a v každém druhém nebo třetím obchodě kupeckém nebo hokynářském, nedostatek kolportáže valně se nepociťuje. Přes to však anebo právě proto soudíme, že není třeba ji zakazovati; neboť čím menšího praktického významu jest věc a čím méně lze doufati, že by se ujala a rozšířila, tím zbytečnější, tím malichernější jest ji zakazovati neb obmezovati. Také příklad jiných států ukazuje, že netřeba se při tom obávati zvláštního nebezpečství, zejména, když učiní se vhodná opatření policejní.

Cizí zákonodárství také skutečně již značnou měrou upustila od ustanovení kolportáží nepříznivých.

Francouzský z. t. na př. rozeznává kolportáži příležitostnou a po živnostensku provozovanou. Při této jest třeba učiniti oznámení u prefektury (jde-li o tiskop. periodické, u mairie nebo podprefektury), o čemž úřad vydá potvrzení (čl. 18. a 19.). K oné naproti tomu není třeba ani oznámení (čl. 20.). Podobný rozdíl činí i německé právo. Podle § 43 něm. živ. ř. z 26. července 1900 potřebí jest ke kolportáži, která se má provozovati po živnostensku, povolení místního úřadu policejního. Naproti tomu ke kolportáži, jakož vůbec ke každému veřejnému rozšiřování, jež se neděje po živnostensku, není třeba žádného povolení, místní úřad policejní však může to zakázati takovým osobám, kterým podle § 57 č. 1, 2, 4, §§ 57a) a 57b) č. 1 a 2 ž. ř. může býti odepřeno vydání listu legitimačního (§ 5 něm. z. t.).

Pro právo rakouské třeba ještě poznamenati, že zákazy a obmezení obsažené v § 23 platí nejen tenkrát, když dotčené

¹⁾ Sr. výklad, jež o tom podal *Penížek*, Conc. Prot., str. 86, 87.

způsoby odbytu provozují se po živnostensku, nýbrž i když se tak děje nikoli po živnostensku, nebo snad — na př. při rozdělení — dokonce i bezplatně (sr. pl. nál. kass. s. ze 14. září 1876 č. sb. 122). Rovněž platnost tato vztahuje se i na živnostníky, kteří by jinak podle § 59 odst. 1. ž. ř. alespoň k některým způsobům takovéto činnosti (nahoře č. 3) byli oprávněni.²⁾ Výjimku činí § 23 odst. 3. jen v příčině zákazu vytčeného nahoře pod č. 3 (plakátování) ve prospěch vyhlášek rázu ryze místního nebo živnostenského, jako jsou divadelní návštěví, ohlášení veřejných zábav, pronájmů, prodějí a pod. (arg. slova: »Dieses Verbot«).³⁾ Avšak praxe činíc ústupek neodbytným požadavkům skutečného života, dává tomuto ustanovení výklad vybočující za meze jasného jeho znění a rozšiřuje výjimku tam obsaženou i na způsoby odbytu naznačené v § 23 odst. 1. Srov. pl. usn. kass. s. ze 14. května 1867, č. 19 kn. jud. a pl. nál. kass. s. z 25. února 1902, č. sb. 2697.

II. (*Podomní obchod s tiskopisy.*) Právo německé nejen že nestanoví v neprospěch tisku nijakých úchytek od povšechných ustanovení zákonů živnostenských o podomním obchodě vůbec, nýbrž poskytuje mu ještě v § 42b odst. 3. ž. ř. zvláštní výhody tím, že zakazuje, aby provozování jeho, pokud se děje v obecním okršlku bydlíště nebo živnostenského sídla obchodníkovy, bylo činěno závislým na zvláštním povolení. Zcela jinak platné právo naše. Kdežto zákony živnostenské obchod podomní vůbec dovolují, stanovíce v příčině jeho jen opatření rázu policejního (sr. § 60 ž. ř. a patent ze 4. září 1852, č. 252 ř. z.)¹⁾, §. 23 odst. 1. z. t. a § 12, lit. o) cit. patentu zapovídají podomní obchod s tiskopisy bez výjimky a naprosto. Takový zákaz však nelze opírati o nijaké důvody věcné. Ustanovení zákonů tento způsob obchodu s tiskopisy zakazujících neb obmezujících zakládají se, jak vhodně připomínají motivy k německému z. t.²⁾, po výtce na zřetelích mravnostně policejních, ke vzniku jejich pak přispěla zkušenost, že bylo na-

²⁾ Sr. *Pražák*, I. c., III., str. 130.

³⁾ Tak správně vykládají: *Lienbacher*, Praktische Erläuterungen, str. 50, *Liszt*, I. c., str. 107, *Kanner*, Zur Pressreform in Oesterreich, Wien 1897, str. 28.

¹⁾ Zásada v textu zmíněná zachována i v §§ 60, 60a a 60b, jimiž zákon z 25. února 1902, č. 49 ř. z. nahradil dřívější § 60 ž. ř.

²⁾ U *Berner*, I. c., str. 185.

mnoze nadužíváno obchodu podomního k rozšiřování spisů nemravných. I sluší zajisté přisvědčiti týmž motivům, že »vzhledem ke kontrole, kteréž podle ustanovení zákona podomní obchod jest podřízen, sotva bude se nedostávati prostředků, aby dosaženo bylo potrestání takovýchto živnostníků, kteří jednají proti ustanovením zákonů trestních o odbytu spisů nemravných, a aby se trvale zabránilo možnému nadužívání.« Podobné stanovisko bylo také u nás zastáváno.³⁾ Neméně důvodné námitky proti přísnému stanovisku platného práva činí se zřetelem k vhodnosti již *Lienbacher*, kterýž ukazuje k tomu, že rozdíl mezi zakázaným obchodem podomním a podmíněně dovoleným sbíráním předplatitelů (sr. níže č. V.) prakticky jest nepatrný.⁴⁾ Z této příčiny také sněmovna poslanecká říšské rady k návrhu tehdejšího výboru tiskového usnesla se již r. 1897 na tom, že má podomní obchod s tiskopisy, podobně jako jest tomu při sbírání předplatitelů, býti dovolen s povolením úřadu bezpečnostního.⁵⁾ Nicméně osnova pokládala zachování stavu posavadního za žádoucí a ustanovuje proto v § 17 (osn. vl. § 18) odst. 4. úsečně a zřetelně: »Odbyt tiskopisů dům od domu se zakazuje.« Vl. mot. nenamáhalo se příliš odůvodňováním tohoto stanoviska, uvádějíce str. 28, že by uvolnění tohoto obchodu, »zvláště ve velikých městech, o kteréž tu hlavně jde, nezbytně vedlo k obtěžování obyvatelstva.« Ustanovení osnovy došlo souhlasu *Brunnerova* a *Bernatzikova*⁶⁾, u tohoto ovšem z důvodu, jenž spíše zasluhuje povšimnutí. *Bernatzikovi* jest totiž důvodem, proč přimlouvá se za podržení zákazu, že se tím stihne »kolportáže brakových románů (»Schundromane«), kterouž svádějí se nevzdělané, nízko stojící třídy obyvatelstva, osoby služebné, aby vynaložily svůj trpce vydělaný groš na takové výrobky, jež nemají žádné duševní hodnoty.« Avšak literatura tu míněná dovede, bohužel, i beztak zjednatí sobě přístup do vrstev společenských, na které má namířeno. Opatření policejní pak dovedla by zajisté účinně potírati podobné zhoubné výhonky na zdravém jinak stromě obchodu podomního.

³⁾ Sr. *Rosenbaum*, l. c., str. 28, 29, *Friedmann*, Vorschläge zur Umgestaltung des österr. Pressrechts, Leipzig, 1901, str. 160 dd.

⁴⁾ *Lienbacher*, Praktische Erläuterungen, str. 46.

⁵⁾ Viz u *Friedmanna*, l. c., str. 159 a 161.

⁶⁾ *Brunner*, Ztschft. f. die ges. Str. R. W. sv. 23 (1903), str. 540, 541 a *Bernatzik*, Conc. Prot., str. 13.

III. (*Vyvolávání, rozdělení a prodávání tiskopisů*). Zákaz § 23 odst. 1. zmíněný nahoře pod č. I. 2, namířen jest zvláště proti t. z. prodeji (neboli správněji, jak *Brunner* l. c. poznamenává, odbytu) pouličním. Jako z celého § 23, tak zvláště z tohoto jeho ustanovení vane duch všelikému rozšiřování tiskopisů krajně nepříznivý jevíci se ve snaze, zabrániti co nejvíce jejich vnikání do širokých vrstev lidových. Praxe přizpůsobila se tomuto duchu a stupňovala ještě tuto nepřízeň výkladem zákona, který na konec tíhnul k tomu, aby každý způsob rozšiřování zmíněný v § 6 pokládán byl zásadně za zakázaný a nikoli jen ty způsoby, které § 23 taxativně vypočítává. Tato praxe přiměla kassační soud, aby jí připomenul, že pravý, přirozený poměr mezi oběma §§ jest právě opačný. V tom smyslu kassační soud rozhodl, že nelze zahrnovati pod zákaz § 23 odst. 1., když na př. někdo zasílá poštou nějaký tiskopis několika určitým osobám pod křížovou páskou.¹⁾ Rovněž kassační soud pokládal za potřebno připomenouti, že úmysl, učiniti tiskopis přístupným množství osob individualně neurčitých, jest nezbytnou pojmovou náležitostí nejen při všech způsobech rozšiřování podle § 6, nýbrž i při těch, jež jmenuje § 23.²⁾

Na druhé straně však i zde rozvoj styků pospolitých ve skutečném životě a vznik četných, jindy neznámých potřeb životních ukázaly se býti dosti mocnými, aby prolomily umělé hradby a zvítězily nad nepřízní zákona. Tento dovoluje »vyvolávání, rozdělení a prodávání tiskopisů« jen v »místnostech řádně k tomu určených«. Za takovou místnost lze pokládati nejprve obchodní místnost živnostníka k odbytu tiskopisů oprávněného, a to pokud nejde o vlastní koncessovanou živnost knihkupeckou, jen vzhledem k těm druhům tiskopisů, na kteréž obmezeno jest jeho oprávnění, jako na př. co do tiskopisů periodických podle § 2 odst. 2. zá-

¹⁾ Pl. n. k. s. z 30. června 1898, č. sb. 2244. Velmi vhodně při tom ukazuje zástupce generalní prokuratury *Lorenz* k důslednosti vyplývající ze srovnání §§ 6 a 23 v tom smyslu, »dass keineswegs alle in § 6 angeführten Verbreitungsthätigkeiten der im § 23 vorgesehenen Bewilligung bedürfen, dass die im § 23 verpönte Verbreitung viel engere Grenzen hat, als der im § 6 bestimmte allgemeine Begriff, und dass insbesondere des im § 6 erwähnten Auflegens einer Druckschrift in Lesevereinen, Leihbibliotheken und ähnlichen öffentlichen Orten im § 23 nicht gedacht wird.«

²⁾ Pl. n. k. s. z 22. května 1902, č. sl. 2718.

kona z 9. července 1894; nebo knih školních atd. podle minist. nařízení z 3. srpna 1890.³⁾ Vedle toho náleží sem také místnost, ve které § 3 odst. 2. z. t. dovoluje prodávati tiskopisy vydané vlastním nákladem. Přísný výklad onoho ustanovení vedl by k tomu, že by se ani nedovolovalo, aby zřízení tiskařští a knihkupečtí roznášeli časopisy předplatitelům do domu. Není pochyby, že takové znesnadňování obchodu nemá žádného rozumného účelu a že by v praxi těžce bylo pocíťováno. Proto vidělo se ministerstvu spravedlnosti zvláštním (neuveřejněným) nařízením č. 4584 z r. 1872 (u Manze při § 23 z. t.) prohlásiti, že tento způsob odbytu jest bezvýminečně dovolen. Ministerstvo opírá svoje nařízení o to, že živnostenský řád dovoluje živnostníkům, aby »na zakázku dodávali« »svoje živnostenské výrobky« (nyn. § 41 ž. ř.). Než, tento odkaz k živnostenskému řádu sotva ob stojí před kritikou; neboť, jak právem namítá *Kanner*,⁴⁾ vyhl. pat. k ř. ž. čl. V., lit. *ϕ*) řadí »vydávání a prodej periodických tiskopisů« mezi »zaměstnání a podniky«, k nimž platnost živn. řádu se nevztahuje. Rovněž trpí se mlčky i u nás, alespoň při mimořádných podnětech (jako jsou na př. události válečné, nebo jako v létě 1903 zavraždění srbských manželů královských), aby se po ulicích prodávaly časopisy (zvláštní vydání), rovněž i prodej časopisů do vlaků na nádražích a jiná přestoupení dotčených zakázů. Konečně zasluhuje v tomto směru povšimnutí i zmíněná již (sr. nahoře *B. I.* str. 23.) soudní praxe rozšiřující platnost výjimky stanovené v § 23 odst. 3. i na zakazy obsažené v témže § odst. 1., podle kteréžto praxe dovoluje se — proti zřejmému ustanovení § 23 odst. 1. — rozdíletí po ulicích oznámení rázu živnostenského týkající se na př. otevření nějakého závodu, výprodejů a pod.⁵⁾

Ve sborech zákonodárných dán byl již několikrát podnět k uvolnění odbytu tiskového, zvláště kolportáže (a podomního obchodu). Zejména stalo se tak r. 1894 návrhem *Pacákovým*, podaným ve sněmovně poslanecké říšské rady a r. 1897 usnesením téže sněmovny.⁶⁾

³⁾ N. k. s. z 3. kvěť. 1879 a pl. n. z 22. ledna 1901, č. sb. 198 a 2556.

⁴⁾ *Kanner*, Zur Pressreform in Oesterreich, str. 28 a 29.

⁵⁾ Sr. *Lienbacher*, Praktische Erläuterungen, str. 49—51.

⁶⁾ U *Kannera*, l. c., str. 47 a *Friedmanna*, l. c., str. 159 a 160.

IV. (*Pouliční odbyt tiskopisů podle osnovy*). Osn. § 12 (osn. vl. § 13) odst. 1. přijala zásadu, že dovoluje se tiskopisy odbytati »také po veřejných ulicích a prostranstvích« (rovněž i s použitím automatů, o čemž v. nahoře *A V.* 4), vylučujíc z toho (§ 13, osn. vl. § 14 odst. 3.) jen »periodické tiskopisy, při kterých slibují se kupujícím zvláštní výhody (prémie), . . . jestliže tyto prémie nenáleží výlučně v obor živnosti knihtiskařské.«¹⁾ Vládní osnova obsahovala ještě v § 14 odst. 1. a 2. tato ustanovení:

»Eine periodische Druckschrift, durch deren Inhalt innerhalb des vorangegangenen Jahres zweimal das Verbrechen nach § 58, § 63, § 64, § 67 oder § 122 a) St. G., das Verbrechen nach § 8 des Gesetzes vom 27. Mai 1885, R.-G.-Bl. Nr. 134, oder das Vergehen gegen die öffentliche Sittlichkeit nach § 516 St.-G. begangen wurde, kann durch die landesfürstliche Sicherheitsbehörde des Erscheinungsortes auf die Dauer von einem Jahre bis zu drei Jahren vom Strassenverkaufe ausgeschlossen werden.

Eine solche Verfügung ist in allen amtlichen Zeitungen zu verlautbaren.«

V jiných zákonech, jež vůbec dovolují pouliční prodej, nenalzáme podobného ustanovení, proti němuž proto činěny byly s různých stran, hlavně se strany žurnalistické, vážné námitky a to jak zásadné, tak co do některých jeho podrobností, zvláště pak co do výběru činů trestných v odst. 1. jmenovaných.²⁾ Právem osn. subkomitétu oba tyto odstavce úplně vypustila.

Ostatek osn. rozeznává mezi pouličním prodejem tiskopisů periodických a neperiodických. Na tom, kdo chce prodávati po ulicích tiskopisy periodické, nežádá se nic jiného, než aby to oznámil orgánům zeměpanského úřadu bezpečnostního (§ 14 odst.

¹⁾ Bližší ustanovení obsahuje § 12 odst. 2. a 3. (podobně osn. vl. § 13 odst. 2. a 3.):

»Allgemein zugängliche Lokale sind unbeschadet gesetzlicher Verfügungsrechte den öffentlichen Strassen und Plätzen gleichgehalten.

Die Befugnisse der zur Handhabung der Verkehrspolizei berufenen Behörden und Organe werden durch die Bestimmungen dieses Gesetzes nicht berührt.«

Obojí jest ve shodě i se smyslem nynějšího § 23.

²⁾ Sr. *Austerlitz*, l. c., str. 80—82, *Ingwer*, l. c., str. 13, 14, prof. *Bernatzik*, Dr. *W. Zucker*, *Ofner*, *Steinbach* v Conc. Prot., str. 12, 77 dd., 83, 84, 90, 91.

1. a 2.).³⁾ Oznámce obdrží ihned a bezplatně potvrzení o svém oznamu, čímž nabývá zároveň již prozatímného oprávnění k pouličnímu prodeji.⁴⁾ Není-li pak proti němu důvod, který by jej po zákonu vylučoval, obdrží do osmi dnů list oprávnovací (legitimaci, »Befugnisschein«), který jest vydán na jeho jméno a má na požádání kdykoli býti ukázán úředním orgánům (§ 14 odst. 3.) List oprávnovací může býti zase odňat, vyšel-li by potom, co byl vydán, na jevo nějaký důvod vylučovací (§ 14 odst. 4. osn. vl. § 15 odst. 4.). Os. vl. mohla snad svojí stylisací dáti podnět k výkladu, jež jí dává *Bernatzik*,⁵⁾ jako by totiž pouliční prodej činila závislým na úředním povolení, tedy na »koncessi«. Důvodem mohlo by patrně býti jen ustanovení § 15 odst. 3., podle kteréhož úřad má (do osmi dnů) vydati oznámci legitimaci, »není-li zákonně příčiny k odmítnutí« (»wenn kein gesetzlicher Grund zur Abweisung vorliegt«), z čehož by mohlo se souditi, že úřadu přísluší právo o dotčeném oznámení rozhodovati, t. j. povolení buď uděliti neb odepřiti. Avšak o takovém rozhodování, povolování a t. d. v osnově není řeči. Mimo to pak jsou tu i důvody nasvědčující tomu, že osnovou ani nic takového nebylo zamýšleno. Mluví se tam výslovně jen o oznámení, nikoliv o žádosti, a praví se, že oznámce »obdrží . . . . do osmi dnů . . . legitimaci k pouličnímu prodeji.« »Zákonný důvod k odmítnutí« neznamená nic jiného než »důvod vyloučení«, o němž

³⁾ Os. vl. § 15 odst. 1. má znění poněkud odchylné: »Wer periodische Druckschriften auf der Strasse zu verkaufen beabsichtigt, hat dies unter Vorlage eines Verzeichnisses dieser Druckschriften der landesfürstlichen Sicherheitsbehörde des Bezirkes anzuzeigen, in welchem er den Strassenverkauf zu betreiben beabsichtigt.« K tomu *Austerlitz*, I. c., str. 77 právem připojuje otázku: »Warum ist anzugeben, welche Druckschriften kolportirt werden sollen, da doch alle kolportirt werden können, die Behörde ja nicht den Verkauf der Druckschriften bewilligt, sondern nur den Kolporteur als solchen legitimirt?«

Odst. 2. § 14 osn. (§ 15 osn. vl.) ještě ustanovuje:

»Die Anzeige muss Namen, Vornamen, Wohnsitz, Alter und Heimatszuständigkeit des Anzeigers enthalten, ist gebührenfrei und kann schriftlich oder mündlich erstattet werden.«

⁴⁾ Tohoto dodatku o prozatímném nabytí práva neobsahuje osn. vl. § 15 odst. 3, tak že by oznámce s vykonáváním pouličního prodeje musil čekati, až dostane se mu legitimace.

⁵⁾ Sr. Conc. Prot., str. 12.

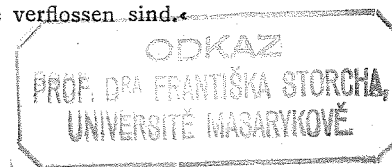
mluví týž § posl. odst. patrně ve smyslu § 17 vypočítavajícího důvody, pro kteréž některé osoby z pouličního prodeje jsou vyloučeny. Os. subk. § 14 odst. 3. rozptýlila všechny pochybnosti nahradivši slova »kein gesetzlicher Grund zur Abweisung« správnějšími »kein gesetzlicher Ausschliessungsgrund.« Ovšem by zase na druhé straně právě osn. subk. mohla dáti příčinu k pochybnostem novým vzhledem k ustanovení § 16 odst. 2. Kdežto odst. 1. jmenuje osoby, jež z pouličního prodeje tiskopisů jsou vyloučeny,⁶⁾ odst. 2. vypočítává 3 kategorie osob, jimž »oprávnění k pouličnímu prodeji může býti odepřeno.«⁷⁾ Než ani při těchto v odst. 2. § 16 jmenovaných osobách nebylo míněno zavésti nějaké rozhodování zůstavené volnému uvážení orgánu správního po způsobu nynějšího § 12 úř. instr. k z. t., jak dosvědčuje to, že osnova dovoluje oprávnění odepřiti jen z důvodů v ní samé taxativně vypočtených. Os. vl. § 17 odst. 2. č. 2, 3, 4 uváděla všechny tyto kategorie osob mezi těmi, jež z pouličního prodeje jsou vyloučeny, a dovolovala v odst. 3. jen, aby úřad bezpečnosti nicméně povolení udělil, jest-li žadatel živitelem rodiny. Os. subk. zmírnila to ještě více, neobmezivši této výjimky na žádný určitý případ.

Obecně se uznává, že důvody, o něž opírá se požadavek uvolnění kolportáže, mají plnou platnost nejen pro tisk periodický, nýbrž i pro neperiodický. Ba, jak právem poznamenává *Friedmann*, při tomto ještě větší, poněvadž tu jest se méně obávati nadužívání, ježto — alespoň při tiskopisech menšího objemu — žádá se předložení výtisku zkušebního (§ 17). Připustiti lze nanejvýše, že potřeba usnadnění odbytu ve formě odbytu pouličního

⁶⁾ Os. § 16 odst. 1.: »Vom Strassenverkaufe von Druckschriften ist ausgeschlossen, wer das Alter von 18 Jahren noch nicht erreicht hat, an einer Geisteskrankheit oder an einer ekelerregenden oder ansteckenden Krankheit leidet oder wer in abschreckender Weise entstellt ist.«

⁷⁾ Os. § 16 odst. 2.: »Die Befugnis zum Strassenverkaufe kann verweigert werden:

1. Blinden, Stummen und Taubstummen,
2. Personen, welche unter Polizeiaufsicht stehen,
3. Personen, welche wegen einer aus Gewinnsucht begangenen oder gegen die Sittlichkeit verstossenden strafbaren Handlung zu einer Freiheitsstrafe von mindestens sechs Monaten verurtheilt wurden, wenn seit der Verbüßung der Strafe noch nicht zwei Jahre verflossen sind.«

pocituje se při tiskopisech neperiodických, v celku měrou menší než při periodických. Právě proto však má to ráz zcela bezúčelného omezení, jestliže osnova pouliční prodej tiskopisů neperiodických odkazuje v meze ještě těsnější. Osnova vyhrazuje totiž tento prodej živnostníkům k obchodu s takovými výrobky oprávněným a to jen pro politický okres, ve kterém jest stanoviště příslušné živnosti, a pro politické okresy s ním přímo sousedící (§ 15 odst. 1. osn. vl. § 16 odst. 1.).⁸⁾ Na dotčeném živnostníku jest, aby u zeměpanského úřadu bezpečnostního, k němuž náleží stanoviště jeho živnosti, ústně nebo písemně oznámil ty osoby, skrze něž pouliční prodej hodlá vykonávat (§ 15 odst. 2., osn. vl. § 16 odst. 2.).

Další ustanovení obsažená v § 15 odst. 3—6. (osn. vl. § 16 odst. 3—5.) jsou přizpůsobena § 14 (osn. vl. § 15) odst. 2—4.

Společná ustanovení vztahující se k pouličnímu odbytu tiskopisů obojího druhu obsahují:

§ 16, kterýž v odst. 1. některé osoby vylučuje a v odst. 2. jmenuje ty, jimž oprávnění k pouličnímu prodeji smí býti odepřeno;

§ 17 odst. 1. nařizující, že na každém tiskopise určeném k pouličnímu prodeji cena jednotlivého výtisku na čele jeho má býti tak označena, aby ji zřetelně bylo poznati, odst. 2. a 3. obsahující omezení co do času a místa pouličního prodeje;

§ 17 odst. 5. jednající o vyvolávání tiskopisů jakožto zjevu pouliční prodej nezbytně provázejícím.

Bez předchozího oznámení jest dovoleno bezplatné rozdělení tiskopisů (jak periodických, tak neperiodických) na veřejných ulicích a prostranstvích (§ 20 odst. 1. osn. vl. § 21 odst. 1.).⁹⁾ Jinak sluší i o tom přiměřeně užití toho, co nařizuje § 12 odst. 2. a 3., § 16 odst. 1. a § 17 (§ 20 odst. 2.).¹⁰⁾

⁸⁾ Proti tomuto omezení vyslovují se na př.: *W. Zucker*, Conc. Prot., str. 81 a *Lenz*, Deutsche Jur. Ztg. 1902, str. 496. Podobně *Friedmann*, Vorschläge, str. 160, kterýž vypočítává také v pozn. ¹⁾ různé iniciativní návrhy učiněné v tomto smyslu v 15., 16. a 17. zasedání ve sněmovně poslanecké říšské rady.

⁹⁾ Proti nerovnosti, jaká se tu stanoví mezi rozdělením úplatným a bezplatným, prohlašuje se *Makarewicz*, Ger. Ztg. 1903, str. 34, 35, uváděje zejména, že ani právo francouzské ani německé podobného rozeznávání nečiní.

¹⁰⁾ Za zbytečnou sluší považovati v § 20 odst. 2. první větu: »Vom Straszenverkaufe ausgeschlossene periodische Druckschriften dürfen auch

Kdo jedná proti předpisům §§ 13 až 20, dopouští se přeštku, který se trestá na penězích od 10 do 200 K; v případech §§ 16, 17 a 20 odst. 2. lze místo trestu peněžitého naléztí na trest vězení od jednoho do osmi dnů (§ 21, osn. vl. § 22).

V. (*Sbírání předplatitelů nebo upisovatelů*). V mezích § 59 ž. ř. živnostníci jsou oprávněni, buď sami cestující nebo svými zmocněnci vyhledávati objednávky na zboží, avšak nesmějí při tom — kromě na trhy — nositi žádného zboží na prodej, nýbrž toliko vzorky.¹⁾ Z tohoto pravidla stanoví výjimku, k níž také odkazuje § 59 d (připojený zákonem z 25. února 1902 č. 49 ř. z., co do věci srovnalý s dřívějším § 59 odst. 2. ž. ř.), a to zase v ne prospěch tisku, § 23 odst. 1. z. t. potud, že dovoluje sice příslušným živnostníkům, aby (rozumí se: mimo vlastní místnost svojí živnosti) sbírali předplatitele neb upisovatele, avšak jen osobami, jež opatřeny jsou listem povolovacím zvláště k tomu konci od úřadu bezpečnostního vydaným.²⁾ Vzhledem k tomu, že proti působnosti agentů, již otevírá cestu zmíněné ustanovení § 59 ž. ř. (ve znění

nicht unentgeltlich auf öffentlichen Strassen und Plätzen vertheilt werden.« Osn. subk. § 13 vypustila úplně z § 14 osn. vl. celý odstavec první, podle něhož zeměpanský úřad bezpečnosti mohl vyloučiti z pouličního prodeje na rok až tři léta periodický tiskopis, jehož obsahem spáchán byl v předcházejícím roce některý čin trestný tam jmenovaný (v. napřed str. 27). V tom smyslu tedy podle osn. subk. vyloučení není možné. Mluví sice i § 13 osn. subk. (osn. vl. § 14 odst. 3.) o vyloučení takových periodických tiskopisů, »jichžto kupcům slibují se zvláštní výhody (prémie)« nenáležící výhradně v obor živnosti tiskařské. Tu však nejde o vlastnost tiskopisu, která by jej vylučovala z pouličního prodeje, nýbrž o vyloučení určitého způsobu tohoto prodeje, totiž o prodej, při němž se kupci mimo sám tiskopis ještě slibuje zmíněná »prémie«. Tu jest tedy náležitostí podstatnou, že stala se koupě, na rozdělení bezplatné nelze tu vůbec mysliti.

¹⁾ Změna, kterou učinil zák. z 29. února 1902, č. 49 ř. z. nahradiv § 59 ž. ř. novými §§ 59, 59a—59e, netýká se zásady v textu výtčené.

²⁾ V nář. k. s. z 22. ledna 1892, č. sb. 1546 prohlašuje se k vydání tomu za oprávněna bezpečnostní úřad zeměpanský, poněvadž neběží tu o výkon policie místní (tak vykládá *Rašín* ve svém vydání z. t. při § 23 pozn. ¹⁾, nýbrž o výkon policie tiskové, »kterýž jest určen k tomu, aby zabránil nebezpečství, které by snad mohlo vzejíti ze zlého užívání svobody tiskové.« Námitku opírající se o to, že dodatek »zeměpanský« v textu zákona není připojen, k. s. vyvrací poukazuje k §§ 3, 11, 17, 25 z. t., kde podobného dodatku rovněž není, jakkoli není pochybno, že úřadem bezpečnostním míní se tam zeměpanský.

novelly z 15. března 1883), ozývaly se oprávněné stesky se strany usedlých živnostníků, nebylo by proti této výjimce zásadně ničeho namítati. Pravda jest však, že celé toto zařízení není valně praktické, poněvadž knihkupci a nakladatelé mohou svým výrobkům pohodlněji a snáze zjednati odbyt inserováním v časopisech, rozesíláním ukázek a pod.³⁾ Právem také ukazuje se k tomu, jak nenasnadno jest prováděti nad takovými sběrateli náležitý dozor, aby nevybočovali z mezí svého oprávnění. Záležit' rozdíl mezi obchodem podomním (při tiskopisech zakázaným, sr. nahoře č. II.) právě jen v tom, že podomní obchodník zboží, jež má při sobě, může skutečně prodávati, kdežto ten, kdo sbírá předplacení, smí nositi s sebou nanejvýše jen ukázky zboží a vzorky (§ 59 odst. 1. ž. ř., výjimky při některých druzích zboží stanoví § 59 a) ž. ř. podle zák. z 25. února 1902). Jak nenasnadno bude zabrániti tomu, aby takový sběratel jednotlivých výtisků díla tiskového, jež má míti jen na ukázkou, také neprodával! Tyto obavy jsou zajisté odůvodněny, ježto i živnostníci jiných oborů neustávali nařikati na škody, kteréž jim způsobují agenti přestupující nařízení § 59 odst. 1. ž. ř., což konečně vedlo k vydání zmíněného zákona z 25. února 1902, jež dřívější § 59 ž. ř. nahradil §§ 59, 59 a—c) působnost dotčených agentů v některých směrech ještě více omezujícími.

Osnova přidržujíc se tu co do hlavní věci vzoru německého ř. ž. §§ 44, 44 a), 55, 57, poskytuje tisku potud více volnosti, že dovoluje — arci vylučujíc z toho všechny osoby jiné — »živnostníkům k obchodu s tiskopisy oprávněným a pro tuzemské periodické tiskopisy jejich správám (administracím),* aby způsobem pochozím (*im Umherziehen*) sbírali předplacení a upisování (§ 19 odst. 1., osn. vl. § 20 odst. 12.).⁴⁾ Oprávnění poskytnuté živnostníkům vztahuje se patrně i k tiskopisům cizozemským, periodickým neb neperiodickým. Osobě, která sbírání má konati,

³⁾ Sr. *Sládeček*, II., str. 452 a *Rosenbaum*, I. c., str. 10—13.

⁴⁾ Osn. subk. § 19 odst. 1. položila na místo slov »Sammeln von Pränumeranten und Subskribenten« osnovy vl. § 20 odst. 1. slova: »Sammeln von Abonnements, Pränumerationen und Subskriptionen.« Při »abonnementu« myslí se asi na předplacení děl periodických, kdežto »praenumerace« vztahuje se k tiskovým dílům jiným a »subskripce« značí jen prohlášení, kterým se někdo předem zavazuje nějaké dílo odebrati, avšak neplatě napřed jeho ceny.

třeba zjednati úřední legitimaci. Tato legitimace má platnost pro všechna království a země v říšské radě zastoupené. Ostatek budiž tu přiměřeně užito toho, co o prodeji pouličním nařizuje § 15 odst. 2—5. a § 16 (§ 19 odst. 2 a 3., osn. vl. § 20 odst. 2. a 3.). I v tom je zlepšení naproti právu posavadnímu, že důvody vylučující z této činnosti naznačeny jsou v zákoně (§ 16), a nerozhoduje tedy pouhé administrativní uvažování (§ 12 úř. instr. k z. t.) o tom, zda legitimace má či nemá býti vydána.

VI. (*Plakatování*). Největší volnosti dopřává plakátům právo francouzské nečiníc při tom nyní již ani rozdílu dříve obvyklého mezi plakátem politickým a nepolitickým.¹⁾ Francouzský zák. t. obsahuje toliko zvláštní ustanovení o veřejném vyvěšování zákonů a jiných veřejných vyhlásek (čl. 15.), potom volebních programů, cirkulářů a volebních plakátů (čl. 16.), vyhrazuje všem těmto druhům některé přednosti a výhody, které jsou odepřeny plakátům soukromým. Německý zák. t. § 30 odst. 2. zůstavil úpravu plakatování zákonodárství zemskému, poněvadž nebylo lze dojíti shody mezi požadavky činěnými jednak říšským sněmem, jednak vládami.²⁾

Rakouské zákonodárství hned od zrušení censury r. 1848 přidržovalo se důsledně stanoviska velmi přísného, jež blíží se podobně v té příčině přísnému právu pruskému.³⁾ Svědčí tomu § 36 proz. nařízení z 31. března 1848, nařízení z 20. prosince 1848, § 16 tisk. z. z 13. března 1849 i § 7 tisk. ř. z 27. května 1852. Efemerní výjimku uvedlo v život jen proz. nařízení z 18. května r. 1848, § 24. Tutéž přísnost zachovává i právo posavadní. Podle § 23 odst. 3. prosty jsou požadavku předchozího povolení jen »vyhlášky rázu ryze místního neb živnostenského, jako jsou divadelní návštěví, ohlášení veřejných zábav, pronájmů, prodejů a pod.« Než i takové vyhlášky dovoleno jest vyvěšovati »jen na takových místech, jež úřad k tomu byl ustanovil«, což ostatně vysvětluje se dostatečně ohledy na místní komunikaci, veřejný pořádek, ochranu

¹⁾ Sr. *Poittevin*, I. c., I., str. 245 dd., 249 dd., *Fabreguettes*, I. c., I., str. 140 dd., *Garraud*, I. c., str. 538.

²⁾ Přehled jednání, jež o té věci bylo konáno v říšském sněmu německém, zároveň pak přehled způsobů, jak věc jest upravena v jednotlivých státech německých, podává *Berner*, I. c., § 120.

³⁾ Viz u *Bernera*, I. c., str. 326.

soukromého majetku a pod. Za to všeliké jiné, tedy zejména i politické plakáty dovoleno jest vyvěšovati po ulicích nebo jiných veřejných místech jen se »zvláštním povolením úřadu bezpečnostního« (§ 23 odst. 2.), t. j. teprve, když dotčený úřad je byl prohlédl a shledal nezávadnými. Poněvadž jest zůstaveno volnému uvážení úřadu, zda vyvěšení chce či nechce povolit, jest patrno, že tímto obmezením volného plakátování valně jsou překročeny meze, jichžto dbáti káží jednak ohledy místně policejní, jednak nezbytnost zabrániti možnému nadužívání.⁴⁾

Osnova přijala stanovisko zásadně rozdílné. Kdežto podle nynějšího práva vyvěšování plakátů pravidlem jest zakázáno a dovoluje se jen výjimkou v mezích vytčených v § 23 odst. 3.: osnova nezakazuje plakátů žádného způsobu a vzdává se vůbec v té příčině všelikých opatření předstízných. Její § 20 odst. 3. (osn. vl. § 21 odst. 3.) dovoluje, aby »tiskopisy byly na veřejných místech vyvěšovány nebo přibíjeny« beze všeho úředního povolení, šetříc však práv, jež snad někomu podle zákona přísluší co do nakládání s místem vývěsním. Zeměpanskému úřadu bezpečnostnímu a jeho orgánům dává se však zároveň právo plakáty odkliditi, jest-li jimi zjednan skutkový podklad trestného činu. Poněvadž osnova neobsahuje co do plakátování nijakých příkazů ani zákazů, nemá také ustanovení trestních obdobných nynějšímu § 23 odst. 4. Citování § 20 v § 21 prohlašujícím za přestupek, nebylo-li šetřeno »§§ 13 až 20 tohoto zákona«, může se vztahovati jen k zákazům a obmezením pouličního prodeje, stanoveným v odst. 2. téhož § 20.

⁴⁾ Sr. *Liszt*, I. c., str. 108, *Sládeček*, II., str. 453 dd., *Friedmann*, I. c., str. 114, 160, 163. Zařízení platného práva však schvaluje *Rosenbaum*, I. c., str. 30, poněvadž prý z toho, když se zabavuje plakát již vyvěšený, vzbázejí účinky mnohem nepřijemnější, než když samo vyvěšování se děje nedovoleně, a poněvadž prý, »die Bestimmungen des § 23, Al. 2 u. 3 Pr. G., wenn sie entsprechend gehandhabt werden, den Verkehr keineswegs so beschränken, wie es oft behauptet wird...« Zmíněným »nepřijemným účinkům« bylo by však možno zabrániti, kdyby se přijal návrh *Friedmannův*, str. 114 a 163, že má se 24 hodin před vyvěšením předkládati exemplář plakátu policii — kromě výjimek ve smyslu nynějšího § 23 odst. 3. — policie pak že má míti právo vyvěšení zakázati, když by se tím způsobilo pohoršení v ohledu mravním nebo náboženském. *Rosenbaum* sám přeje si jen uvolnění v příčině plakátů volebních v době voleb. *Sládeček*, I. c., str. 455 navrhuje, aby za poměrů pravidelných přestávalo se na předkládání »povinného« (recte: »zkusobního«) výtisku, v době voleb však, aby plakát politický byl úplně volným.

K bližšímu výkladu budíž ještě poznamenáno toto:

Jak v platném zákoně, tak v osnově slova »jiná veřejná místa« znamenají nejen na př. náměstí, veřejné sady, nádraží a pod., nýbrž také veřejné, t. j. obecně přístupné místnosti, jako hostince, kavárny, tržnice, koncertní síně a pod. Rovněž sem náležejí i (obecně přístupné) obchodní krámy a prodejní místnosti. Co do způsobu uveřejňování plakátů, i z. t. i osn. jmenují jen »vyvěšování« a »přibíjení«. Ale moderní život hospodářský, v němž reklama obratně prováděná stává se čím dále, tím účinnější pakou úspěchu v boji konkurenčním, vymýšlejí se stále nové a nové způsoby reklamy, jichžto zahrnutí pod pojem plakátu jest dosti pochybným. Bez násilí lze zajisté sem počítati, když na př. veřejný posluha po městě roznáší nebo rozváží plakáty na tyčí připevněné nebo po vnějších stěnách vozíku nalepené. Kass. s. řadí sem však i případ, když nějaká vyhláška s použitím šablony byla namalována na zeď (nál. ze 17. března 1874, č. 2526 u Manze, při § 23 z. t. pozn. 7.). Avšak tento výklad lze stěží srovnati s pojmem »tiskopisů«, jak jest určen v § 4 z. t.⁵⁾

Pojem »plakátu« sám o sobě jest zajisté mnohem širší než plakátu ve smyslu t. z. Ustanovení tohoto zákona mohou se vztahovati jen k takovým plakátům, které jsou zároveň tiskopisy podle § 4 t. z. resp. § 2 osn. (§ 3 osn. vl.), a jen takové plakáty může tedy míti na mysli také § 23 odst. 2. t. z., resp. § 20 odst. 3. osn. (§ 21 odst. 3. osn. vl.). Oznámení vymalované na zdi jest podle účelu, jež má plniti v životě obchodním, společenském a t. d., právě tak plakátem, jako podle okolností na př. návěštní tabule obchodníků a řemeslníků, průsvitné nápisy vymalované na skle nebo sestavené z písmen elektricky nebo plynem osvětlených a pod. Ale žádný z těchto »plakátů« nelze zařaditi zároveň pod pojem tiskopisu a při žádném z nich nedostává se tedy hlavní podmínky, za které jediné lze užití ustanovení t. z. Nedostatek této podmínky nelze nahraditi ani užitím analogie, kteréž by ostatně, pokud jde o ustanovení trestní obsažené v § 23 odst. 4., vadil i čl. IV. vyhl. pat. k z. tr. Nic arci nepřekáží, aby úřadové bezpečnostní nečinili opatření, jichž třeba z důvodů policie místní,

⁵⁾ Z tohoto důvodu *Rasín*, Rakouský zákon o tisku, při § 23 pozn. ⁵⁾ odporuje výkladu kassačního soudu dodávaje, že »takový čin je nejvýše přestupek policejní, ne tiskový«

mravnostní a t. d. (nikoli však tiskové!) i co do plakátů tohoto druhu. K tomu konci mohou taková oznámení zakazovati a přestoupení těchto zákazů stíhati tresty. Avšak právním pramenem této moci trestní není zákon tiskový, nýbrž zákon obecní (sr. § 35 česk. zřiz. obec. z 16. dubna 1864) a, pokud jde o zeměpanské úřady policejní vykonávající policii místní, §§ 7 a 11 cis. nař. z 20. dubna 1854, č. 96 ř. z. V tom smyslu lze tu konstruovati zvláštní přestupek policejní.

Z toho, že osnova zásadně plakatování dovoluje a ani nezná v tom směru nijakých opatření předstízných, vyplne pro praxi i ten důležitý rozdíl, že orgánům úředním nebude třeba starati se o obsah plakátů. Nebudou tedy závadnými ani plakáty, jichž vyvěšování praxe pokládá za trestné, jako jsou na př. plakáty politické, plakáty obsahující provolání k volbám politickým nebo svolání politické schůze volební zároveň s připojeným programem atd. (sr. pl. násl. kass. s. z 1. led. 1881, 5. června 1894, 2. led. 1896, 10. říj. 1899, 17. pros. 1901 č. sb. 340, 1826, 1953, 2397, 2679 a násl. téh. s. z 3. ún. 1899 č. sb. 2314).⁶⁾ Toliko repressivně nastupovati bude možno proti plakátům majícím trestný obsah, totiž jich odklizením, vedle čehož arci jest možné i stíhání trestní podle §§ 38—45 osn. (osn. vl. §§ 42—49) jako při všelikých tiskopisech jiných.

C. Hospodářské výhody a hospodářská břemena tisku.

I. (Poštovní doprava tiskopisů). Zvláštní výhodou povahy hospodářské jsou značně zmírněné sazby, za něž tiskopisy a zvláště časopisy se dopravují poštou. Tyto sazby upravuje nař. min. obch.

⁶⁾ Co se týká pozvání ke schůzím rozumí se dovoleným), správně vykládá *Liszt*, l. c., str. 111, že nejsou vyňata z ustanovení § 23 odst. 2., leč že by shromáždění samo dotýkalo se jen zájmů místních nebo živnostenských ve smyslu § 23 odst. 3. Naproti tomu *Rašín*, l. c., pozn. 3., kterýž ostatně konstatuje, že se v praxi vyhledává vždy žádosti, tvrdí, že není třeba žádosti, obsahuje-li oznámení pouze ohlášení schůze, ne však sdělení jiná (provolání, resoluce a p.). To však lze připustiti jen tam, kde schůze sama a předmět jednání, jež má se tam konati, jest »rázu ryze místního.« To však nelze říci na př. o schůzích, jichž účastníci se zvou po celé zemi, říši a t. d., anebo jejímž předmětem jest jednání o záležitostech onen ráz »místní« přesahujících.

z 25. listopadu 1899, č. 231 ř. z. Výhoda tato jest pro podniky tiskové tím cennější, ježto čl. 13. zákl. zák. st. o všeob. pr. st. obč. alespoň tu z emským tiskopisům zabezpečuje právní nárok na dopravu poštovní v tom smyslu, že prohlašuje za nedovolenou vydávati na ně administrativní zakazy poštovní. Výjimku z toho dopouští § 7 a) zák. z 5. květn. 1869, byla-li zastavena působnost dotčeného čl. 13. zákl. zák. st. Tu nabývají úřadové správní práva »vydávání nebo rozšiřování tiskopisů zastaviti« a »poštovní zakazy na ně vydávati«.

Různá opatření však zákony tiskové dopouštějí proti tiskopisům cizozemským. Opatření tato jsou rázu buď policejního: (administrativní) zákaz rozšiřování, kterýž se tu nevztahuje z pravidla ani k jednotlivému již vyšlému číslu, nýbrž ke všem číslům budoucím, tedy k časopisu jako celku; aneb hospodářského: odnětí poštovní dopravy, t. j. »poštovního debitu«.¹⁾ Onen způsob zvolilo právo francouzské a německé, tento rakouské. Rozumí se ostatně, že i při onom prvním způsobu odnímá se tiskopisu doprava poštovní, což jest tam prostě účinkem zakazu rozšiřování, tak že i tato opa-

¹⁾ *Kanner*, Postdebit, Postboykott und Briefgeheimnis in Oesterreich, Wien, 1895, str. 6 dd. dokazuje, že »poštovní debit« neznamená poštovní dopravu, nýbrž poštovní předplacení na časopisy, s kterýmž spojena jest výhoda nižší sazby tarifní za dopravu. Odnětí poštovního debitu znamená mu proto jen odnětí tohoto způsobu předplacení a dotčené výhody tarifní, z čehož pak vyvozuje, že také § 26 odst. 2. nedává vládě žádného dále sahajícího práva vzhledem k časopisům cizozemským. Podobně *Kanner*, Zur Pressreform in Oesterreich, Wien 1897, str. 45. Avšak *Kannerovi* nepodařilo se dokázati, že by naše zákonodárství tomuto názoru rozumělo tak, jak on vykládá. Svědčí tomu zejména § 7 lit. a) zák. z 5. května 1869 a čl. 13 zákl. z. st. o všeob. pr. st. obč., kteréž mluví o »poštovních zakazech« (»Postverbote«), čímž sotva mohou rozuměti něco jiného než § 26 odst. 2 z. t. slovy: »Entziehung des Postdebits.« Ten smysl výslovně přikládá tomu také *Friedmann*, jenž l. c., str. 115 ve své osn. navrhuje tento čl. VI., odst. 1.: »Der Postdebit kann Druckschriften nur mehr in Gemässheit des Gesetzes vom 5. Mai 1869 (Reichs-Gesetz-Blatt Nr. 66) § 7 lit. a) entzogen werden«. Ze staršího zákonodárství pak navštěduje tomu § 23 odst. 3. tisk. ř. z 27. května 1852, kterýž poštovním úřadům zapovídá, cizozemské časopisy, na něž byl vydán zákaz, nedopravovati ani předplacení na ně nepřijímati. Nepřijímání předplacení jeví se tu jen jako prostá důslednost ze zakazu dopravy. Pravda jest sice, že zpráva komise panské sněmovny z r. 1862 (sr. *Lienbacher*, Historische Erläuterungen str. 150) pojímá »poštovní debit« ve smyslu *Kannerem* zastávaném. Ve sně-

tření nepřím o mají ráz hospodářský. Zvláště rozsáhlé moci co do opatření prvního způsobu poskytuje orgánům správním právo francouzské. Čl. 14. franc. t. z. v odst. 1. dovoluje, aby zvláštním nařízením, na němž usnesla se ministerská rada, byl ve Francii zakázán oběh («la circulation») žurnálů nebo spisů periodických vydávaných v cizině. Odst. 2. pak dává totéž právo ministru vnitra vzhledem k jednotlivým číslům. Bližších podmínek zákon nestanoví, tak že vše jest ponecháno volnému uvázení příslušných orgánů. V tom směru liší se prospěšně § 14 něm. z. t., kterýž dává říšskému kancléři právo, aby zakázal další rozšiřování časopisu (jako celku, nikoli jednotlivých čísel) v cizině vycházejícího, jestliže proti některému číslu (kusu, sešitu) takového časopisu byl v době jednoho roku dvakráte vynesena rozsudek odsuzující podle §§ 41 a 42 tr. z. něm., t. j. rozsudek, jímž se toliko nařizuje, aby exempláře, plotny a formy byly učiněny neupotřebitelnými, poněvadž stíhání nebo odsouzení určité osoby v tuzemsku není možné. Zde tedy jest zákaz dalšího rozšiřování náhradou za jinak odůvodněné, avšak fakticky nemožné trestní stíhání subjektivně. Zákaz tento smí býti vysloven jen do dvou měsíců po nastalé právní moci posledního nálezu a jen nejdéle na dvě léta.

Rakouský z. t. zrušil výslovně všechny administrativní zákazy cizozemských tiskopisů vydané podle tiskového řádu z 27. květ. 1852 (§ 26 odst. 1. t. z.). Za to připouštěl v § 38, aby soud směl zakázati další rozšiřování cizozemského časopisu za týchže podmínek, za kterých směl zastaviti další vycházení časopisu tuzemského. Toto ustanovení však bylo zrušeno článkem IV. zák. z 15. října r. 1868 č. 142 ř. z. Zůstalo tedy v platnosti proti cizozemským tiskopisům (periodickým i neperiodickým) jen odněti poštovního debitu, jež § 26 odst. 2. dovoluje vysloviti ministerstvu vnitra, zůstávajíce ostatně co do podmínek a rozsahu působnosti tohoto

movně poslanecké však vykládána věc jak se strany vládní (polic. ministr Mecséry), tak zpravodajem (Dr. Herbst) způsobem v textu naznačeným (sr. *Lienbacher*, l. c., str. 149). Konečně třeba také povážiti, že zvyk, předpláceti časopisy na poště, není u nás tou měrou zdomácnělý, že by zákonodárce byl mohl v takovém zakazu spatřovati zvláště účinné opatření proti časopisům.

opatření všecko volnému jeho uvázení.²⁾ Os. n. § 23 (os. vl. § 24) přijala místo toho administrativní zákaz rozšiřování proti cizozemským periodickým tiskopisům, přibližujíc se v tom právu francouzskému, že k vydání zakazu žádá usnesení ministerské rady, nečiníc však toto usnesení závislým na zcela žádných určitých podmínkách, aniž působnost opatření nijak neobmezujíc (cit. § odst. 1.).³⁾ K tomu připojují odst. 2. a 3.:

»Ein solches Verbot ist in allen amtlichen Landeszeitungen kundzumachen und hat auch den Ausschluss der Druckschrift von der Beförderung mit der Post, mit Eisenbahnen und Dampfschiffen zur Folge.

Wer diesem Verbote zuwiderhandelt, wird wegen Übertretung an Geld mit 10 bis 200 K bestraft.«

II. (*Dávky z tiskopisů a časopisecké kauce.*) Zvláštní dávky z tiskopisů trvavší v době zavedení t. z. z r. 1862 byly zrušeny a to daň insertní zákonem z 30. břez. 1874, č. 30 ř. z. a kolek z kalendářů a časopisů zákonem z 27. pros. 1899, č. 261 ř. z. Časopisecké kauce pak byly zrušeny zákonem z 9. července 1894, č. 161 ř. z. a s nimi §§ 13—16 a 35 t. z. Pokud účelem kaucí bylo, aby z nich byly hrazeny tresty peněžité a náklady řízení trestního podle § 15 z. t., nařízeno v § 1 odst. 2. onoho zákona z r. 1894 toto:

»Byl-li někdo z příčiny vydávání tiskopisu periodického odsouzen k trestu peněžitému nebo náhradě nákladů a nebylo-li zaplacení těchto částek u státního zástupce vykázáno do osmi dnů potom, co nález nabytí právní moci, budiž k podnětu státního zástupce vydávání periodického tiskopisu úřadem bezpečnosti na tak dlouho zastaveno, až se zaplacení vykáže.«

Zmíněné tu zastavení má povahu prostředku exekučního (arg. slova: »... na tak dlouho... až...«),¹⁾ jehož užití však

²⁾ Návrh na úplné zrušení § 26 odst. 2. z. t. podán byl ve sněmovně poslanecké drem *Kramářem*. Sr. *Kanner*, Zur Pressreform, str. 48.

³⁾ *Brunner*, l. c., str. 547 činí námitky proti osnově v tom směru, že má tu míti místa jen rozhodování administrativní, proti němuž ani se nepřipouští opravného prostředku.

¹⁾ Sr. nál. k. s. z 12. ledna 1901, č. sb. 2566. Jinak *Makarewicz*, Ger. Ztg 1904, č. 48, kterýž pokládá zastavení za trest namířený proti podniku časopiseckému a za formu, v níž tu dochází platnosti myšlenka »kolektivně odpovědnosti« v právu trestním.

nepřísluší soudu, nýbrž úřadu správnímu.²⁾ Os. n. vzdala se tohoto naproti časopisům zajisté velmi účinného donucovacího prostředku naprosto.³⁾ Sluší tedy v našem případě podle novelly přestati na exekučních prostředcích, jež k dobývání trestů peněžitých a nákladů řízení poskytují ustanovení všeobecná, totiž: § 2 nař. min. spr. z 5. listop. 1852 č. 227 ř. z., min. nař. z 11. ún. 1855 č. 30 ř. z., §§ 104—111 soud. ř. jednacím (nař. min. spr. z 5. května 1897 č. 112 ř. z.) a III. díl instrukce pro orgány vykonávací (nařízení téh. min. z 12. července 1897 č. 22.131, věst. téh. min. č. 26).

III. (*Odvádění povinných exemplářů. § 18 t. z., osn. § 27, osn. vl. § 28*). Doktrína skoro jednomyslně navrhuje zařízení, kterýmž ukládá se majetníkům živností tiskových povinnost, odváděti po výtisku děl, jež byli vydali nebo vytiskli, pro veřejné knihovny, ústavy nebo úřady (t. z. povinné nebo bezplatné exempláře na rozdíl od exemplářů zkušebních neboli povinných v nevlastním smyslu podle § 17 t. z.).¹⁾ Jest to břemeno pro příslušného živnostníka dosti značné, jemuž podobného při jiných živnostech nenalzáme; břemeno, kteréž nad to velmi nerovně stíhá vydavatele děl, snad malým poměrně nákladem pořízených, ale hojněmu odbytu se těšících, a děl na př. odborně vědeckých nebo umělecky nákladně vypravených, při kterýchž možno nadíti se odbytu jen skrovného. Odsuzující úsudek *Bernerův*,²⁾ kterýž nazývá tento nárok státu »ein gesetzlich geregeltes Beuterecht des Staates gegen seine eigenen Buchhändler«, nepodařilo se seslabiti ani námitce *Austerlitzově*³⁾: »In dem Augenblicke, da die Buchhändler darauf verzichten, mittelst der Konzession Beute zu machen, hat auch der Staat auf

¹⁾ Další případy zastavení administrativního jsou v § 11 odst. 1. a 3., zastavení soudního v § 11 odst. 2. a 3. a § 21 odst. 2. z. t. Zastavení má tu všude účel donucovací. Vedle toho ještě § 38 doplnětl zastavení jakožto vedlejší trest, když za určitých podmínek v obsahu časopisu byl shledán čin trestný. Tento § 38 byl zrušen zákonem z 15. října r. 1868, čl. IV.

²⁾ Proti tomu prohlašuje se *Lenz*, Ger. Ztg. 1905, str. 214 označuje zastavení za jediný prostředek »k výkonu trestů [peněžitých] a pokut pravoplatně nalezených« a dodává: »Ein Widerstreit mit der Pressfreiheit kann hierin nicht gefunden werden.«

³⁾ Sr. na př. *Berner*, l. c., § 121, *Liszt*, l. c., § 40, *Sládeček*, l. c., II., § 73.

²⁾ *Berner*, l. c., str. 329.

³⁾ *Austerlitz*, l. c., str. 109.

seinen Antheil an der Beute zu verzichten.« Jednak *Bernerův* úsudek týká se Německa, kdež není systému koncesního. Jednak ani u nás nebylo by správně pokládati tuto povinnost za ekvivalent živnostenské koncesse; neboť odvádění povinných exemplářů ukládá se tu nakladateli nebo tiskaři, ale nikdy knihkupci, kterýž přece také těší se výhodám živnostenské koncesse. Nad to však z této povinnosti nejsou vyňata ani díla vydávaná vlastním nákladem ani tiskopisy periodické, tedy tiskopisy, jichžto nakladatel nepotřebuje žádné koncesse (§ 3 odst. 2. a 4.). Alespoň stín oprávněnosti možno však přiznati tomuto zařízení, pokud se přestává na odvádění povinných výtisků veřejným knihovnám a pod. ústavům. Tu lze konečně připustiti, že velmi značný prospěch obecný zjednává se malou poměrně obětí jednotlivcovou. Zvláště to platí, usnadní-li se jednotlivci tato oběť tím, že při dílech zvláště nákladných alespoň část ceny (nejsprávnější by bylo: celý výrobní náklad) se mu nahradí. Ani tento důvod však nelze uznati, jestliže toto břemeno rozšiřuje se na odvádění povinných exemplářů některým veřejným úřadům. Tu nelze se domysliťi nijakého účelu, jehož důležitostí by takové neobvyčejné zasahování v soukromý majetek bylo lze ospravedlniti, a jehož, pokud jest oprávněn, by nebylo lze dosáhnouti již zařízením t. z. exemplářů zkušebních. S tohoto stanoviska sluší posuzovati ustanovení různých zákonodárství, z nichžto budiž uvedeno:

Francouzský z. t. čl. 3 odst. 1. ukládá tiskaři povinnost, aby zároveň, když dílo tiskové se uveřejňuje, odvedl dva exempláře určené pro národní sbírky (pod trestem od 16—300 fr.). Odst. 4. vyjímá z toho lístky hlasovací, oběžníky obchodní nebo průmyslové a »díla zvaná de ville ou bilboquets«, čímž míní se drobnější tiskopisy obsahující oznámení rodinná, společenská a pod.⁴⁾ Německý z. t. § 30 odst. 3. zachoval v platnosti právo zákonodárství zemských, vydávati předpisy »o odvádění bezplatných exemplářů bibliotékám a veřejným sbírkám« (tedy nikoliv úřadům). Na ten čas není tohoto zařízení v království saském a saských vévodstvích, v Brunšvicku, Badensku, Oldenbursku a Bremách.⁵⁾

⁴⁾ Sr. *Poittevin*, l. c., I., str. 26 dd., 36 dd., *Fabreguettes*, l. c., I., str. 132 dd.

⁵⁾ Sr. *Schwarze-Appelius*, Das Reichs-Pressgesetz, 4. Aufl. Erlangen 1903. § 30, str. 251.

Rakouský z. t. má o této věci ustanovení, jichž nelze ušetřiti některých výtek. Hlavní výtka jest, že nařizuje se odváděti po výtisku nejen knihovnám (c. k. dvorské knihovně ve Vídni a té knihovně universitní nebo zemské, která pro každý správní obvod zvláště k tomu jest ustanovena, § 18 odst. 1. t. z. a § 8 úř. instr.), nýbrž i úřadům a to: ministerstvu vnitra a ministerskému praesidiu (min. nař. z 11. břez. 1867 č. 49 ř. z. a min. výt. z 9. břez. 1870 č. 856 u Manze při § 18). Při tiskopisech periodických třeba mimo to ještě odvésti po výtisku náčelníku správního území, ve kterém tiskopis vychází (§ 18 odst. 1.). Tím se i břemeno samo neospravedlnitelným způsobem zvětšuje, ježto počet povinných exemplářů vzrůstá na 4, při tiskopisech periodických dokonce na 5. Osn. § 27 odst. 1. tato ustanovení potud zlepšila, že zrušila povinnost odváděti po výtisku také ministerstvu vnitra a ministerskému praesidiu. Toliko při tiskopisech periodických ustanovila, že má býti povinný výtisk odváděn nejen politické vládě zemské, nýbrž také ministerstvu vnitra. Počet povinných výtisků tím snížen na 2, při tiskopisech periodických na 4. Chvályhodno jest naproti tomu, že zákon poskytuje alespoň částečné náhrady při dílech zvláště nákladně vypravených (§ 18 odst. 2.), kterážto náhrada se vyměřuje 50%, původní ceny předplatní nebo krámské.⁶⁾ Osn. § 27 odst. 1. ustanovuje, že »při dílech tiskových, jichžto cena přesahuje 20 K, nahradí se polovina ceny krámské, »ač li se exemplář do měsíce nevrátí«. I v tom jest obsaženo záslužné zlepšení, ježto podmínkou náhrady jest vůbec jen vyšší cena díla, nikoli větší nákladnost jeho výpravy. Jinak rozeznává se osnova od práva posavadního jen v některých věcech vedlejších a to:

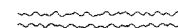
1. Podle nynějšího práva povinnost k odvádění těchto výtisků vztahuje se ke všem tiskopisům určeným k prodeji, které vyšly tuzemským nákladem nebo byly v tuzemsku tištěny (§ 18 odst. 1.). Osn. § 27 odst. 1. dodává za slovy »určeným k prodeji«: »nebo ke všeobecnému rozšíření«.

2. Povinnost k odvádění zákon tisk. ukládá »nakladateli, při tiskopisech pak, na kterých živnostenský nakladatel není po-

⁶⁾ Sazbu, podle které sluší tuto náhradu vyměřovati, ustanovil výt. nejv. polic. úř. z 26. září 1852, č. 4644 (u Manze při § 18).

jmenován nebo jest pojmenován křivě, nebo které vycházejí nákladem cizozemským, tiskaři« (§ 18 odst. 3.). Osn. má totéž ustanovení tím způsobem pozměněné, že mezi případy, kdy povinnost nastává tiskaři, neuvádí také toho, že živnostenský nakladatel jest pojmenován křivě.

3. Na přestupek spáchaný nešetřením těchto předpisů § 18 odst. 4. ukládá trest od 10 do 100 K, osn. § 27 odst. 4. do 200 K.⁷⁾

⁷⁾ *Liszt*, l. c., § 41 uvádí mezi »finančními břemeny tisku« také povinnost otiskovati úřední výnosy podle § 20 odst. 1. t. z. Podobně *Ulbrich*, *Verw.-R.*, str. 409. Ale poněvadž otiskování se žádá jen »za náhradu obvyklých poplatků inserčních«, nevychází z toho příslušnému časopisu nijaká újma majetková, a není tedy proč spatřovati v této povinnosti nijaké hospodářské břemeno pro tisk. Spíše jde tu o povinnost tisku spolupůsobiti k veřejnému rozšíření dotčených výnosů, pročez ustanovení o tom náleží do tiskového práva policejního. V tom smyslu *Liszt* sám také ve svém pozdějším díle, *Das deutsche Reichs-Pressrecht*, 1880, § 27 věc upravil.

REV15

ÚK PrF MU

3129S12413